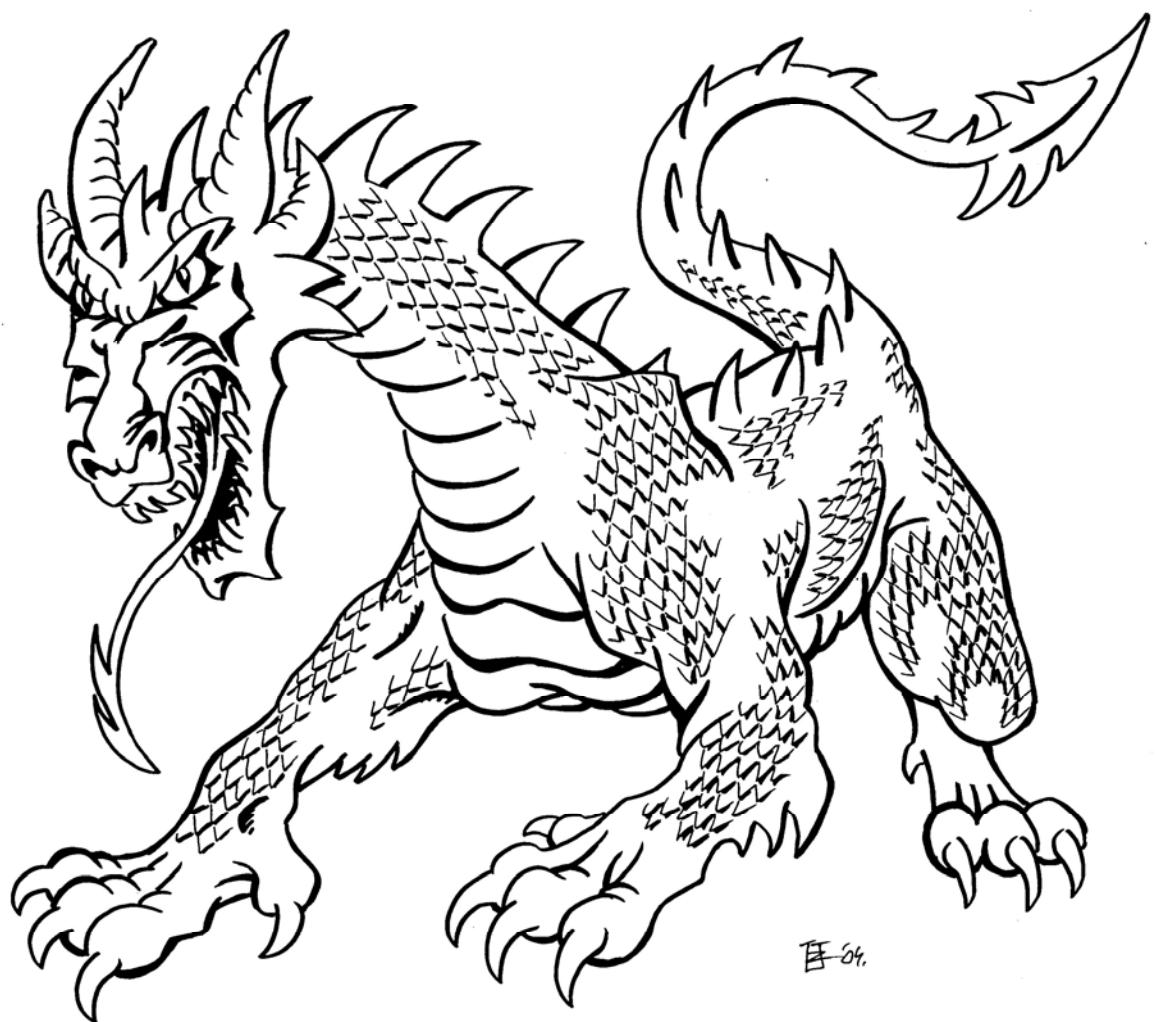

PODRŠEK

102

JESEN 2008.

**Razgovor s Bruceom Sterlingom:
Cyberpunk se spojio s maticom**

UVODNIK

Štovani štioče, ovaj jesenji broj radim pred izložbu Interliber, sajam knjiga koji počinje za koji dan. Veseo sam, jer uskoro, za taj najveći knjiški vašar izlazi treći broj časopisa UBIQ, koji definitivno preuzima vodeću ulogu u žanru.

No, istodobno sam i tužan. Već mi se najmanje jednom dogodilo da Tvoj omiljeni fanzin radim kao da odrađujem stari dug. No, ovaj put osjećam dug prema ljudima koji su desetljećima stvarali žanr ili mu bitno prilagali, a ove godine su nas napustili: dvojica pisaca i dvojica glumaca, a (grozno je reći!) osmrtnica Thomasa Discha čeka idući broj. Pomirimo se s time: SF je u svijetu stari žanr, i ljudi jednostavno periodički i odlaze.

Što se sadržaja tiče, imamo lijepu gamu autora: Danijel Bogdanović, Jadranka Bukovica te Ivana Delač Horvatinčić donose nam zgodne, iako malo pomaknute "bajke", dok Irena Rašeta i Neven Dužanec debitiraju svojim pričama u "Parseku". No, nemojmo se zavaravati: ni Irena, ni Neven nisu početnici! Na posljeku, tu je još jedan stari dug: razgovor s Bruceom Sterlingom, lanjskim sFeraKonskim (tako se piše?) počasnim gostom. Čini se kako se Sterling sudionicima SFeraKona ili jako svidio, ili im je na brzinu omrznuo. Dio dojma koji je ostavio odražava se i u razgovoru s njime.

Što se tiče sadržaja koji nas još očekuju ovu jesen na stranicama fanzina, nerado najavljujem išta (nije jedan urednik fanzina koješta najavljuvao, pa onda ništa od toga; no, tko je bez grijeha, nek' baci prvi kamen!), ali moram spomenuti kako do isteka godine pripremam osvrт na najavu hrvatskog *bida* (licitacije, ili natječaja) za konvenciju Worldcon u Zagrebu. Naime, tu smo priču već jednom čuli, pa bih rado rekonstruirao barem dio činjenica iz, čini se daleke, 1996. godine. Jednako tako, rado bih se zapitao koliko smo jaki za takvo što, a postavio i ono pitanje koje je kao na rubu huljenja: treba li nam to? Bilo kako bilo, još ćemo se baviti ovim pitanjima!

A sad, na čitanje!

U Zagrebu, 4. studenog 2008.

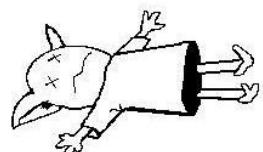
"Parsek" na webu:

<http://parsek.sfera.hr/>

i još:

<http://parsek.blog.hr/>

B.Švel

Iskazujući se kao vrlo polivalentan autor, Danijel nam i ovaj put donosi ponešto neočekivanu priču...

Danijel Bogdanović

BANIKÜHNE

"Mislim da su... Da, dvije osobe."

"Kojeg spola?"

"Ne znam, mimikrirani su. Zar tim budalama nitko nije rekao da smo odavno provalili mimikapute? Koji je ono dendrit za gamu? Ne sjećam se kad sam ju zadnji put morao koristiti. B8?"

"Ne, mislim da je BX. Možda su samo emigranti."

"Jesu. Kao što sam ja kralj Britanske Amerike. Samo malo da ih skeniram... Približi im se na pedeset metara, sakrili su se iza drveća. Evo. Oho! Muškarac i žena."

"Je l' trudna?"

"Mmm... Da! 25. tjedan. Budale naivne, mislili su da nam mogu pobjeći. Brzo, spuštaj se, muškarac pokušava neutralizirati ogradu!"

"Pusti njega, pucaj u ženu!"

* * *

...moje dijete se guši u plodnoj vodi, a ja mu ne mogu pomoći...

Lasku probudi snažno plavo svjetlo pomiješano s probadajućom bolju u trbuhi. Proškilji. Svjetlost je bila prejaka da bi išta vidjela. Pokuša ustati, ali bila je okovana na tvrdom kožnom - užasno hladnom - krevetu. Čula je komešanje oko sebe - korake, zujanje stolaca, pročišćavanje muških grla. Zatim *klik* i plava fosforescencija iz zidova se priguši dovoljno da Laska može raspoznati okolinu.

Dvojica su bila u prostoriji. Oba u odorama Garde, što nije slutilo na dobro, visoki, snažni i bez dlake na licu. Umjesto očiju, gardistima su iz lica rasle tamnopлавe spektralne leće, zbog kojih su izgledali kao goleme muhe. Ali, Laski to u ovome trenutku nije bilo ni malo smiješno. Očevi su joj, prije nego je pobjegla s Peharom, rekli da Garda ne može vidjeti kroz

mimikaput. *Potpuno ste sigurni u tome*, rekli su. *Ako Gardistima pogledi i prijeđu preko vas, izgledat ćeće im kao travke pomaknute povjetarcem. Kao list na koji je sletjela muha. Ne morate se uopće brinuti. Nisu Gardisti dovoljno pametni da doskoče tome.* Ali, čini se da su ipak bili dovoljno pametni. I sad zbog tih svjetlucavih leća leži ovdje. Nije morala razgledati prostoriju da bi znala gdje se nalazi. I što će se događati. Bolesno plavetnilo kojim zrače zidovi. Hladnoća što izbija iz kreveta i smrzava joj bubrege... Banikühneina Odaja.

Bože... Tijelom joj prođu trnci i opet osjeti bol u trbuhu.

...moje dijete pati u meni...

"G-gdje je Pehar?", upita Laska drhtavo. Glas joj je jedva dopro do uha i naglo se ugasio. Prostorija je zvučno izolirana. Izvana, da nitko iza ovih zidova ne čuje što se unutra događa. Ali, sonične pumpice kojih su zidovi puni, prigušuju zvuk i unutar ove prostorije. Ima ga tek toliko da se osobe ovdje mogu sporazumjeti. Laska je znala zbog čega. Jer Banikühne ne voli buku.

"Ubili smo ga", odgovori jedan od Gardista.

"Zašto?!", drekne Laska, ali glas joj prebrzo umre.

"Jer biste inače pobegli iz Grada", reče Gardist glasom obojanim dosadom.

Ovakve razgovore je, očito vodio često. Laskin strah se na trenutak preobrazi u bijes.

"Vi ste gadovi iz epruvete! Da ste proveli imalo vremena u maternici, znali biste za samilost! Niste ga morali ubiti! On ništa nije učinio!" Još više od Peharove smrti ju je ljutilo to što joj glas tako brzo nestaje. Htjela je da zidovi plaču od njenog bijesa, da Gardisti vrište od bola. Ali, oni su ostali mirni, preliveni plavom bojom svjetla. Muholike oči ogromne i svjetlucave.

"Pomagao je tebi pobjeći. To je dovoljno."

"Ali, što... sam ja učinila?", upita ona. Sama sebi je zvučala neuvjerljivo. Jedan Gardist-muha se nasmije. Duboko u nekom skrivenom kutku sebe, Laska je ostala razočarana kad Gardistov smijeh nije zazujaо kao u muhe.

"E ako zaista ne znaš zašto si ovdje, ženo, onda budi sretna što smo ubili tog čovjeka. Gadno te iskoristio." Naravno da je Laska znala zašto je ovdje. Svi su znali zašto se ovdje dolazi. Ali, Bože... ako si to prizna, ako dopusti da to bude *istina*...

Bez ikakvog dodatnog objašnjenja, Gardisti se okrenu, a dio zida uz bljesak ispari, otvarajući pogled na dug uzak hodnik, hladnoplav kao i ova užasna soba.

"Čekajte!", vrisne Laska dok su izlazili. Samo što se vrisak pretvorio u uplašenog psića i skrio joj se pod majicu, samo tiho zalajavši. "Odvežite me! Molim vas! Moje dijete... možda ste ga povrijedili kad ste me pogodili onim oružjem!" Pogleda

si nabrekli trbuh. Osim težine malenoga tijela u sebi koje joj je pritiskalo mjehur i urezivalo joj grube šavove kožnog pokrova na krevetu u leđa, nije osjećala ništa neobično.

Gardist-muha je pogleda. "To bi ti trenutno trebala biti najmanja briga." Zid se ponovno zatvori. Plavo svjetlo se preobrazi u mrak.

* * *

...moje dijete nikada neće zaplakati...

U tami, tišini i nepokretnosti, Laska je izgubila pojam o vremenu. Nitko se nije obazirao na njene pozive i molbe da ju odvežu jer joj mjehur neće izdržati. *Nitko me ne čuje tamo vani*, panično je razmišljala. *Zato ne dolaze. Mogu se gušiti ovdje i umirati u najgorim mukama, a nitko to neće znati.*

Kad se plava svjetlost konačno probudila, podsjećajući Lasku koliko je zapravo hladno ovdje, madrac natopljen mokraćom se već odavno osušio. Opet je škiljila dok su joj se oči privikavale.

"Molim vas, odvežite me...", prostenje. "Ovo ležanje me boli. Ne osjećam stopala. Ja nisam..."

"Ja ne odvezujem", prekine ju ženski glas. Laska zatrepće nekoliko puta da razbistri vid. U prostoriji je stajala žena, s neprozirnim velom preko lica. Rebrasta odora koja je zbog isijavanja iz zidova

poprimila maslinasto zelenu boju, piramidalno joj se spuštala do poda, tako da je žena izgledala puno viša nego što je zaista bila. Ali, ono zbog čega je Laska zadrhtala, bile su rukavice na ženinim rukama. Dlanovi su im bili istočkani crnim i crvenim svjetlećim iglama različitih duljina zbog kojih su joj šake izgledale kao djelo poremećenog akupunkturista.

Banikühneine Ruke...

...moje dijete grca od straha, a ja sam kriva...

Žena dozove stolac i sjedne. Dugo je bila nepomična, kao da pokušava svojim nevidljivim očima skenirati Laskino tijelo. Ruke su joj - s dlanovima prema gore - počivale u krilu. Laska osjeti snažnu bol u kralježnici, kao da ju je ubola jedna od igala na tim rukavicama. I poželi da je to najveća bol koju će osjetiti.

"Znaš tko sam", izjavi žena pod velom. Glas joj je bio prigušen, istočkan velikim brojem godina, razrijedjen upijačima zvuka. Laskino srce je drhtalo. Dijete u njoj se ritne, kao da i ono želi pobjeći što dalje odavde. Kao da zna.

"Z-znam", promuca zarobljenica.

"Ne, ne znaš", reče žena. "Da znaš, ne bi sad tu ležala."

"Nisam ništa napravila!", vikne Laska očajno. "Pehar i ja smo htjeli samo otići odavde..."

"Bježali ste iz Grada! Bez dozvole, bez znanja Vlasti."

"Ne bi nas pustili, jer sam trudna! Nikad ne bih dobila dozvolu. Banikühne, molim vas..."

Žena je opet bila nepomična, s rukama u krilu. Izgledala je kao sablast iz kineskih mitova i Laska osjeti sreću što joj je mjeđuhur prazan. Nijedna priča koju je ikada čula o Banikühnei nije imala sretan završetak. Sve osobe koje su ju preživjele, nestaju. Nitko, zapravo još nije video nikoga tko je preživio ovu sobu. Osim Očeva, možda. Kažu da ih Očevi odvoze u Šume i puste ih da tamo bauljaju i jedu travu do kraja života. Kažu da ih ni veprovi ne žele ubiti i pojesti, jer osjećaju samilost prema njima. Mnogo toga kažu. Kad si dijete, slušaš priče o Banikühnei oko vatre, nad pečenim kobasicama i u isto vrijeme te obuhvaća strah i uzbuđenje.

Kad si u Banikühneinoj Odaji, osjećaš samo strah.

"Ti si budala", reče Banikühne tiho. U svoj njenoj mirnoći i nepomičnosti - u ovoj mrzloj sobi sve je bilo tiho i nepomično - u glasu žene kupala se iskra bijesa. Laska nesvesno zagrebe prstima po madracu. Nije osjećala krv na raskoljenim noktima. Jedini osjet koji joj se cinično smijao u lice, bila je panika.

"Nikada mi nije bilo jasno, kakva to moć spava u novcu zbog koje si mlade žene dopuštaju takvo nešto", nastavi Banikühne, prijezirno gledajući u Laskin nabrekao

trbuh. "Imaš li ti srce? Koje ti je ovo dijete po redu?"

"Prvo!", vikne Laska, boreći se da ne zaplače. "Ali, nije promijenjeno, kunem se! Samo smo htjeli otići odavde, jer nas je strah! Kunem se! Da sam ovdje rodila, Vlast bi nas cijeli život pratila i promatrala svaki naš korak, ne bismo imali mira. Dijete mi nije promijenjeno, ne bih to mogla dopustiti, to je *moje* dijete!"

"To ćemo sad vidjeti", reče Banikühne i priđe ženi. Laska vršne, pokuša se izmigoljiti iz okova, ali bezuspješno. Starica svuče pokrivač s Laskinog trbuha, podigne veo i nasloni čelo na njega. Laska je vrištala, pokušavala ritnuti ženu. Svaki pokušaj samo joj je još više derao kožu na zglobovima, a nabrekli stomak joj gnječio unutarnje organe.

Banikühne ju je ignorirala. *Gledala* je. Gledala je djetetovu ispovijed. A dijete u trbuhu je pričalo.

...moje dijete grize maternicu u agoniji...

Banikühne se tada uspravi: "Gadiš mi se."

"NE!", vikne Laska. Zidovi ga pojedu. "To nije... Moje dijete ima genetsku bolest! Kunem se, bila sam kod doktora! Imam nalaze kod kuć!"

"Ovo što će ti sada napraviti", reče Banikühne, a Laska ju počne preklinjati da ne čini to, da je pogrijesila, "napravit će s

osmijehom na ustima. I trudit će se da te što više boli."

Laska sklopi oči.

* * *

...moje dijete nije moje dijete...

Vrijeme se raspadalo zajedno s Laskom. Plava boja svijeta se pretvorila u tamnocrvenu boju razdiranja. Okovana žena nije znala je li vrištala ili šutjela. Je li bila onesviještena ili se smijala. Možda je radila sve to odjednom. Ali, zidovi nisu dopuštali da itko vani to sazna. Zidovi su uživali u tome, u utišanim urlicima bola, a Laska im je pružala to zadovoljstvo.

Vidjela je svijet u bljeskovima, odrezanim, glasnima. Banikühneine Ruke su bljesnule vrelim sjajem. "Bitan je prvi rez", lebdio je glas starice. "Ako on uspije, cijeli postupak će proći bez problema."

Igle su joj se zarile u trbuhi. Crvene strelice su prsnule i, rotirajući, ušle joj u glavu. Gdje je nestao onaj led što smrzava leđa?

"Ali, ako ruka samo malo zadrhti, postupak će biti vrlo bolan", nastavila je Banikühne. Tamnoplava krv špricnula je iz trbuha. Svrđla buše unutar glave, grlo razdire, glasnice pucaju. Kakva divna tišina u ovoj sobi!

"Međutim, kad želimo neposlušnoj djeci dati lekciju, ruka nam zna poprilično zadrhtati." Struja, vatra i led poput mokrog

kartona trgaju kožu s trbuha, svlače ju lijevo i desno i radaju nabreklu okruglu opnu. Nešto maleno pliva unutra. Udara nogama, želi pobjeći van, ali opna je prejaka, samo povremeno zadrhti.

"Ima li išta gore od majke koja se odriče svoga djeteta jer je bolesno? Koja ga prodaje jer ga ne može izlijeciti." Sve боли u povijesti sjatile su se u Odaju. Sve svrdlaju i rovare po glavi, iza očiju, u grlu, u cijelome tijelu.

"Ima! Majka koja se odriče svoga djeteta radi *novca!*" Igle na Banikühneinim Rukama bljesnu i ona ih stavi na ogoljenu maternicu. Laska kriči, povraća od bola.

...ja sam bolest moga djeteta...

Membrana od sluzave kože na trenutak prestaje postojati i starica uranja ruke u plodnu vodu koju nešto nevidljivo drži na okupu.

"Proklet je um onoga tko je zamislio ovakav morbidan čin!" Velika kugla vode na Laskinom rasporenom trbuhi i staričine ruke uronjene u nju. Čupanje iz utrobe. Ono što je bilo spojeno, nasilno se razdvaja i Banikühne iz vode izvuče stvorene veliko poput šake, drhtavo i bijelo u plavoj svjetlosti Odaje.

"Zar te nije stid ovoga?!", zahropće starica bijesno i trzne djetetom u stranu. Pupčana vrpcu glasno pukne. Maleno tijelo se zgrči, a šaćice koje još nisu potpuno razvijene zgrabe Banikühneinu odoru. Laska

vrišti - u agoniji, boli, strahu, očaju. Iz rupe u djetetovom trbuhu - tamo gdje je bila pupčana vrpcia - sipi bijela prašina.

"Zar postoji novac koji ovakvo nešto može opravdati?!", više Banikühne i podiže sitno tijelo u zrak. Prah i dalje curi iz njega, sad na sve otvore. A tijelo kao da se suši, ispuhuje poput balona na suncu. Laska je nijema. Gleda tjelešce koje nestaje, gasi se. Hrpicu bijelog praha koja se skuplja na podu.

"Žališ za bogatstvom koje ti curi iz ruku? *Evo* ti bogatstvo, snifaj ga iz tijela koje je stvoreno da umre nakon poroda!", više starica i baci omlojavjelo mrtvo tijelo ženi na lice. Ona se i dalje ne miče. Banikühne joj se primakne, iglice ponovno zasvijetle i ona ispruži ruke nad raskomadan trbu. Tiho šištanje poprati još jedan urlik - ovoga buda zagušen spravama i zidu i tijelom mrvog djeteta na njenom licu - i Laskina rastrgana koža se vrati na svoje mjesto, raspor se stopi i nestane.

Ostane samo golem trbu, pun prazne vode.

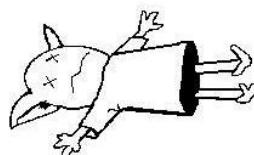
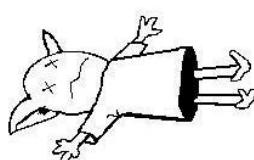
"Ovo će ti ostati do kraja života", reče Banikühne tiho. "Ostat će ti da te svako jutro kad otvorиш oči i svaku večer kad ih sklopiš, podsjeća na zločin koji si počinila. A ostat će ti i zato da svi oko tebe vide

kakva si zapravo osoba. Ostat će ti da svi vide koliko nisko ljudsko biće može pasti. Gadiš mi se", završi i ode iz Odaje.

Laska više ne plače. Mrtvo tijelo koje je stvoreno samo da bi bilo kontejner praha, trune joj na licu. Bolovi su nestali, osim težine plodne vode u kojoj će sada beskorisna pupčana vrpcia polagano trnuti. Možda će zbog toga dobiti neku bolest, pa će umrijeti i prije nego bi trebala. Možda će se tako spasiti.

Laska se više ne boji. Gardisti će ju odvezati i pustiti van, zna. Možda neće odmah, niti sutra. Ali, *hoće*. Izvest će ju odavde i ostaviti negdje na ulici. I onda samo treba čekati Očeve.

Oni će ju pokupiti i odvesti daleko od očiju svijeta, gdje će joj zauvijek ostati napuhan trbu kao ožiljak i uspomena. Tamo daleko, u Šume. A neka druga djeca će oko vatre, nad pečenim kobasicama, pričati o tome kakve sve strahote proživljavaju nesretnici koji završe u Banikühneinoj Odaji.

U hrvatskom žanru već etablirana autorica, Jadranka Bukovica ovaj put varira naoko poznate motive, ali svakako na nov način...

Jadranka Bukovica

BEREN

ili

S OVOM BAJKOM NEŠTO NIJE U REDU

Veličanstvena građevina, nalik opisima srednjovjekovnih dvoraca, blještala je obasjana suncem, na čvrstoj i vremenom neokrznutoj stijeni. S jedne strane se ogledala u modrim, rijetko olujnim vodama mora čije su se obale protezale daleko u još neistražena područja, jer je ovu planetu čovjek tek teraformirao i postojalo je puno toga što je još trebalo otkriti, a s druge je pružala svoju sjenu prema visokim planinskim vrhuncima koji se svoje snježnobijele kape nisu oslobađali ni za najtopljih dana ljeta. Pažljivo uzorane njive i održavani voćnjaci koji su okruživali građevinu svjedočili su o jednom od vodećih domaćinstava Novoga svijeta u kojem je putnik-namjernik bio uvijek dobrodošao i rado viđen gost.

Beren, mladac od jedva dvadesetak ljeta, jedini nasljednik imanja koje je svjedočilo o tome da je obitelj bila jedna od prvih koje su se ovdje naselile i prilagodile, sjedio je na čvrstim zidinama okrenutim prema istoku i izgubljena pogleda zurio prema pučini. Otac je rano toga jutra otisao u obilazak naseobine u kojoj su obitavali najamni radnici, a majka je poslovala, kao što to i priliči domaćici, u i oko kuhinje i praonice, povremeno vičući na služavke koje su se rado sakrivale po mračnim zakutcima dugih, podzemnih hodnika koji su vodili prema spremištima hrane i vinskom podrumu u kojem se čuvala velika količina novog i nadaleko poznatog vina. Razmišljao je o priči koju je čuo prethodne večeri. Paavo, putnik koji je izdaleka

dojahao do njihova imanja i zadržao se tu tek jednu noć, uz razigranu vatu iz kamina, držeći u ruci pehar prokuhanog, crnog vina od kojeg se širio miris klinčića i cimeta, pričao je o novootkrivenom Carstvu bića koja su nastavala planet prije što su ga ljudi uopće i pokušali prilagoditi sebi, Carstvu koje se nalazilo u vodama koje su okruživale novonastalo kopno, Carstvu tako velikom da mu se nije moglo nazrijeti kraja, Carstvu u kojem su živjela bića toliko različita od ljudi, a opet, s druge strane toliko slična da ih je razdvajala tek nadnaravna ljepota i mudrost, i, dakako, peraje koje su imali umjesto nogu. Naravno, rekao je Paavo, on ih nije video svojim očima, ali je čuo mnoge brodolomce koje su bića spašavala od sigurnog utapljanja, iako se to i njima često činilo kao san. Oni ne lažu, rekao je Paavo kad su ga domaćini sumnjičavo pogledali. Oni ne lažu.

I Beren je već čuo slične priče od radnika-najamnika, ali ih je uvijek smatrao bajkama kojima se mala djeca uspavljuju za teških, mračnih večeri kad strah od nepoznatoga obavija naseobine i uvlači se u duše dječje, uvijek spremne zaplakati.

"Ah", mislio je, "kada bih jednom samo mogao nogom stupiti na prijestolje onakvoga Carstva..." Čovjek ne može preživjeti u tim dubinama, objašnjavao je Paavo koji je primijetio iznenadni bljesak u očima mladca, morski ljudi imaju škrge i pluća, tako da mogu opstatи i na površini i pod morem, imaju duge peraje prekrivene

sjajnim krljuštima umjesto nogu i plivaju brže no što će to i jedan ljudski brod ikada moći.

Beren je nastavio zuriti prema pučini. Čvrsto je obgrlio koljena i naslonio bradu na njih. Na trenutak je požalio što nije zajahao konja i pridružio se ocu, ali ga je ta vrsta ludosti brzo zaobišla. Nije on bio lijep, bio je razmažen upravo onoliko koliko može biti jedinac, i to još sin ostarijelih roditelja koji su se potomku već odavno prestali nadati. Dugo su čekali priliku da bi bili odabrani za jednu takvu pustolovinu kao što je naseljavanje djevičanskog, kako su nekada mislili, planeta.

Razbarušena mu je crna kosa pramenovima milovala visoko čelo. Uzdisao je, a u njegovim se modrim očima ogledala modra površina mora koje je vrvilo životima. Nikada nitko nije posumnjao da u njemu obitava inteligentni život, a postojaо je. Tko zna što ih je još čekalo.

Odjednom mu se učinilo da je ugledao nekakav bljesak na sprudu, daleko dolje pored stijene na kojoj se smjestio njegov dom. Potrajalo je to tek trenutak. Zatim se ponovilo.

Beren je zurio na isto mjesto sve dok ga oči nisu zapekle, a tada je ugledao novi bljesak, kratkotrajan ali stvaran.

"Brzo! Nešto je dolje!", uzviknuo je hrabreći se i potrčao zavojitim stepenicama koje su vodile prema podnožju. Zadihan, zastao je na posljednjoj stepenici koja je gotovo dodirivala vodu jer se plima naglo

digla, prekrivajući sprud i ostavljajući samo male plaže uz obalu. Ništa se više nije vidjelo. Glupane, pomislio je, to je samo igra sunčanih zraka i kapljica vode.

Okrenuo se razočarano i upravo je u tom trenutku nešto zaiskrilo, više je to osjetio nekim posebnim čulom no što je video. Opet je pogledao prema vodi...

Na pješčanoj plaži, zapletena u mrežu koju tog jutra ribari nisu podigli, ležalo je neko sićušno, nepoznato stvorenje.

Beren je znao da je to sirena. Mala sirena. Stanovnica dubina. Potvrda tajanstvenih priča koje su golicale maštu. Nikada nije pomislio da će on biti taj koji će je prvi vidjeti i to još u neposrednoj blizini dvorca.

Teško je disala, blijeda poput smrti koja joj se krupnim koracima približavala. Sklopljeni kapci nisu mu omogućavali da vidi njene oči, ali je njena zlaćana kosa bila ružno zapletena u mrežu i sa svakim je naglim pokretom njenog vitkog tijela stanje bilo sve gore. Uzalud je mlatarala repom s kojeg su otpadale sjajne krljušti i bljeskale na suncu koje ju je nemilosrdno žarilo, izazivajući na otkrivenoj koži neugodne i bolne plikove. Na mjestima gdje su krljušti otpale, pojavile su se prve kapljice tamnomodre tekućine za koju je Beren prepostavio da je sirenina krv. Bila je zaista teško ozlijedena.

Šutjela je, samo bi povremeno zamlatarala slabim, tankim ručicama. Jedva vidljivi otvor i ušiju snažno su se otvarali

i zatvarali u uzaludnom pokušaju da uhvati dovoljnu količinu kisika. Nosnice su se širile, ali to nije puno pomagalo. Ipak je ona bila najvećim dijelom morsko biće, a izvan vode je mogla opstati vrlo kratko. Beren je znao da je nekada, dok ljudska rasa nije umiješala svoje prste u ekosistem Planete, ona bila u cijelosti prekrivena vodom. Rijetki bi se otočići pojavljivali tako rijetko da ih se moglo zanemariti kao kopno. Tek bi poneki ostajao vani i za vrijeme plime.

Beren joj je pritrčao.

"Ne boj se, ljepotice. Ja ću te oslobođiti... Ne boj se", tiho je šaputao.

Još uvijek nije otvarala oči, samo se jače potresla kad je osjetila ledenu oštricu noža kojim je Beren rezao zapetljani mrežu.

"Eto, slobodna si... Možeš otići...", pomilovao ju je po licu kad je odrezao i posljednji komadić užeta.

Nije se ni pomaknula, samo je teško uzdahnula. Otvori za disanje bili su joj prekriveni bijelom pjenom i on se uplašio da je prekasno stigao. Gledao je kako se muči pokrenuti rep u kojem gotovo da i nije bilo snage.

Glupane, pomislio je, pa ona nema noge, kako će otići do vode?

Sirena je tiho ječala. Nekako, imao je osjećaj da riječi zahvalnosti, neizgovorene ali prisutne, odjekuju u njegovoj glavi. Baš čudno, mislio je, nikada nisam razmišljao kako se ta bića sporazumijevaju.

Beren se prignuo, podigao lagano tijelo i krenuo prema vodi. U trenutku kada

se njenom brijedom lice približilo njegovom, učinilo mu se da čuje tihu, tihu šapu. Obavio ga je miris njemu nepoznat, ali nikako ne neugodan, njenog tijela, toliko da mu je srce zaigralo izazvano nekim čudnim osjećajem...

Uronio je u vodu i njezina je težina gotovo potpuno nestala.

Pramen duge kose poškakljao ga je po licu, a noge mu je okrznuo rep, tako da mu se učinilo da mu je svilom prešla preko vruće kože u trenutku kad je nestala iz njegovog vida, stopivši se s morem i dugim nitima morske trave koje su lelujale pod površinom. Kad je izronio, učini mu se da ga je topli vjetar pomilovao po licu, a tada je začuo duboke tonove koji su dopirali posvuda oko njega dok je izlazio iz vode.

Nije bilo sumnje.

Sirena je pjevala u svakoj pori njegova tijela.

* * *

Dolazila mu je u snu.

Nadnaravne ljepote i s pjesmom u srcu.

Beren koji ni prije nije bio brbljav, sada je potpuno prestao govoriti, komunicirati na bilo koji način sa svojom okolinom. Nije ga privlačilo obilaziti s ocem imanje, jesti hranu iz majčine kuhinje, zgotovljenu samo za njega...

Ništa ga nije zanimalo, sve mu je bilo glupo i besmisleno.

Ništa osim priča o velikom Carstvu i Sirenama. Tek bi tada podigao glavu i s pažnjom slušao. Da služavke ogovaraju, znao je, ali ga to isto tako nije zanimalo. Sve dok jednog jutra nije čuo priču pred vratima svoje sobe.

"Gospodar je zaključio da mladome gospodinu nedostaje djevojaka i da mu je stoga dosadno. I gospodarica misli isto. Odlučili su organizirati prijem za sve djevojke mlađe od dvadeset godina s obližnjih otoka. Baš me zanima što će se dogoditi! Primanje je sljedeće subote, na njegov dvadesetprvi rođendan. Oh! Kad bi mu bar to pomoglo!"

"Nisam u to sigurna. Čula sam da se raspitivao o sirenama! Tko zna što bi se dogodilo da dozna za starog čarobnjaka koji živi na dvadeset sati hoda od nas. Sigurna sam da bi se onamo uputio. A to ne bi bilo dobro. Ne, ne. To nikako ne bi bilo dobro."

"Zašto ti pričaš te priče o sirenama i čarobnjaku?"

"Zato što sam vidjela mladog gospodina kako grli sirenu na sprudu pored kamena temeljca. Sigurno se zaljubio! Ali, molim te, šuti i tome. Ne bih se dobro provela da gospodari to doznaju!"

"Zašto se brineš..."

Beren je uzalud naprezao sluh u nadi da će doznati nešto više o starom čarobnjaku. *Kako mu je ta priča promakla*, pitao se. Pa da, pomisli, on bi mi mogao pomoći. Glas soberica sve je slabije dopirao do njega, odlazile su prema stepeništu. Još

je nekoliko trenutaka mogao čuti njihov udaljeni smijeh.

"Moram otići odavdje! Moram pronaći čarobnjaka, a tada...", govorio je dok je na brzinu u putnu torbu ubacivao najdraže sitnice za koje je mislio da bi mu na putu mogle ustrebati, ili bi njima mogao platiti uslugu. Prošvrljaо je i po majčinoj sobi.

Izaći iz dvorca nije bilo nimalo lako. Pazili su na svaki njegov korak od dana kad se povukao u sebe, ali kad se hoće, onda se i može, tako je i Beren ubrzo izmakao svojim stražarima i odjurio do staje u kojoj je na brzinu osedlao svog bijelog, snažnog konja kojeg je dobio kao rođendanski poklon kad je navršio desetu godinu, a poticao je od plemenite pasmine sa Zemlje, na što su njegovi roditelji bili jako ponosni. Ubrzo je, nošen na snažnim leđima životinje, nestao u šumi koja se širila prema zapadu. Činilo mu se da je služavka rekla zapadno od dvorca, pa je tamo krenuo.

Povremeno je susreao putnike-namjernike kojima se žurilo i nisu imali previše vremena za razgovor. Na njegove bi upite jednostavno odmahivali rukom i nastavljali dalje svojim putem. Samo je jedan, starac koji je teško hodao vukući desnu nogu koja mu je bila natekla iznad gležnja, zastao i odgovorio mu. "Tražiš čarobnjaka? Reći će ti, ali to ima svoju cijenu. Daj mi konja. Star sam i nemoćan, ne mogu još dugo ovako. A čarobnjak? Nisi daleko od njegova doma, tebi konj ne treba."

Beren se rado odrekao životinje u zamjenu za dragocjenu informaciju i uskoro je trčao prema sprudu koji ga je odvajao od malog otočića iznad čijeg se vrha uzdizao tanak stup dima. Tamo je bio čarobnjak koji mu je trebao. Dakako, nije poslušao starca koji ga je upozorio da bi mogao biti izigran. Pametni ljudi zaobilaze onaj otok u širokom luku, rekao je.

Ah, mislio je Beren, što ti znaš, već si ostario a nisi upoznao ljubav, ja želim moju sirenu, pod svaku cijenu.

A cijena je bila previsoka, shvatio je to onoga trenutka kad je bila izrečena. Ali, Beren se zakleo da ništa nije toliko vrijedno koliko mogućnost da u svoj dom dovede obožavanu djevojku.

"Upozoravam te", rekao je stari čarobnjak čije je lice zamaskirano dugom, raščupanom, sijedom bradom bilo prekriveno gnojnim čirevima koji su pucali kako bi progovorio, "Imaš samo tri dana."

Ah, mislio je Beren, za tri dana ona je moja i ničija više!

Cijena? Osim onoga što je ponio sa sobom, a bilo je tu najrazličitijeg skupocjenog nakita i bisera iz majčine škrinjice, ukoliko za tri dana ne izade na obalu nikada više neće imati svoje lice dječaka, postat će tako odvratno da ga niti jedna djevojka nikada više neće bez gnušanja pogledati. I ostat će bez nogu. Ne doslovno, ali ga umijeće hodanja više neće služiti. Njegov lik, njegova nevinost, on sam, pripasti će čarobnjaku koji će u

očevom dvorcu zauzeti njegovo mjesto. Zauvijek, a on će isto toliko vremena provesti na ovome otoku sakrivenom od ljudi, izložen na milost i nemilost morskim čudovištima koje više nikakva čarolija neće držati podalje. Čarobnjak mu je prorekao vrlo kratku "vječnost".

Ako ne uspije.

A Beren je znao da će uspjeti.

Malo se grozio mogućnosti da postane izgledom stari čarobnjak, ali su čežnja i ludost mladosti bili jači. Nije shvaćao kakvu je korist mogao izvući čarobnjak iz jednostavne činjenice da bi mogli zamijeniti mjesta, jer on nije imao namjeru izgubiti.

Ali, misliti nešto i to ostvariti, dvije su različite stvari. Ubrzo je došao do tog zaključka.

Već je zaboravio na silan bol koji ga je obuzeo u trenutku kad je ispio čarobni napitak na obali otočića, toliko jak da se onesvijestio, a kada se probudio sunce je nemilice pržilo ljske na njegovom repu i on je brzo uskočio u hladnu, osvježavajuću vodu predvečerja. Samo još malo, šaputao je hrabreći sam sebe, nesvjestan činjenice da iz njegova grla ne izlazi nikakav zvuk. Bar ne onaj kojeg bi mogao razumjeti ijedan čovjek. U njegovoј je glavi bučalo i vrilo kao u nekom loncu. Nikako se nije mogao prilagoditi činjenici da istovremeno može čuti razgovore i najudaljenijih morskih bića. Kroz zbrku neizgovorenih glasova uspio je shvatiti da je djeva o kojoj je razmišljao živjela nedaleko njegova doma, u podvodnoj

pećini opremljenoj gotovo jednako bogato kao što je to bio i dvorac na površini. Nasmijao se i požurio prema sprudu za koji je sada točno znao gdje se nalazi. Ubrzo je, kroz izmaglicu jutra i titranje vode koju je obasjavalo istočno sunce, ugledao treperavi odslik svojega doma.

S čežnjom je pogledao prema visokim krovovima malih tornjića i bedemima na kojima je proveo cijeli svoj život. Sjajni je kamen i dalje blještao obasjan suncem, mahovina se nakupljala u hladovini pored kamena-temeljca, a služavke su na rastegnutu užad, uz glasan smijeh i pjesmu, vješale kao snijeg bijele, mirisne plahte na kojima je bilo tako ugodno zaspati.

Majko, oče, vidjet ćemo se uskoro, pomislio je. Kao odgovor na nezgovorene misli odjednom ga je okružilo jato nepoznatih stvorenja. Uplašio se na trenutak, sve dok nije shvatio da su mu naklonjeni, da mu žele pomoći.

Tko si ti, začuo je pitanje.

Ja sam od onoga svijeta, odgovorio je.

Nije istina, oni gore ne mogu ovdje dolje.

Mogu. Ja sam dokaz.

Istina je, upleo se još jedan glas, on je onaj koji je pokušao pomoći Anatei, carevni koja se previše približila obali i zaplela u mrežu.

Ako je tako, povedimo ga na dvor. Tamo će objasniti svoje prisustvo.

Ne mora ništa objašnjavati.

Svi znamo što je učinio, ali on nije svjestan činjenice da je ostao prevaren. Anatea ne može na obalu, ne bi preživjela. A on ne može ostati ovde. Ne dulje od tri dana. A jedan je dan već prošao.

Beren se uplašio prvi puta u životu. Shvatio je da nikada svoju dragu neće moći oteti iz valova koji su za nju značili život. Jedan od glasova imao je pravo. *Bože moj, uzviknuo je, zašto o tome nisam razmišljao, zar mi doista ostaje samo dva dana života?*

Mladiću, nekome je i dva dana previše, začuo je dubok glas koji je grmio u njegovim mislima. Kako si mogao biti tako glup? Što ti je čarobnjak, ona stara varalica, rekao?

Rekao mi je da će Anateu, tako se zove, zar ne, povesti svojoj kući ako je uspijem nagovoriti da zapjeva glasom ljudi. A taj glas bi joj trebao on dati, za tri dana?

Kako si mogao biti toliko naivan? Anatea nema glasnice, ona pjeva mislima, baš kao što i ti na taj način sada sa mnom razgovaraš. Glupane! Anatea nema glasnice, ona ne može ispuštati te vaše piskutave glasove.

Oh, Bože moj, onda sam propao.

Ne mora biti, mladiću. Istina, pristaneš li na ono što će ti savjetovati, nikada više nećeš izaći na obalu, ali ćeš biti živ. A i to nešto znači. Zar ne?

Što bih trebao učiniti?

U predvečerje trećega dana tvog boravka u našem Carstvu moraš otplivati na obalu i zapjevati onako kako sam ti možeš,

u tome će se trenutku mjesec spustiti nisko nad obzorom i njegova će te zraka dotaknuti. Postat ćeš jedan od nas, morskih stvorenja, ali nećeš nas više čuti. Samo ćeš biti. I tvoja će žrtva ovoga puta biti besplatna.

Slažem se.

Je li ti je baš sve jasno?

Dakako. I to je bolje od sudbine koju mi je onaj razbojnik namijenio. A moći ću pratiti Anateu...

Ne, nećeš je moći pratiti. Anatea odlazi, previše se razboljela, nema joj više spasa. Sunce ju je dotaknulo i ona više ničega nije svjesna.

No, krasno! Nema spasa ni meni ni njoj. Pa, gospodaru, dozvoli mi onda da odnesem Anateu na obalu, u predvečerje trećega dana. Na mjestu na kojem sam je prvi puta video odlučiti će što dalje.

Ako tako misliš da bi moglo biti... Idi. Idite oboje.

* * *

Sunce je nestajalo prema zapadu, a blijedi se mjesec prikradao iza gustih, tamnih oblaka koji su obećavali kišu. U dvoru je vladala neuobičajena tišina koja je nastupila onoga trenutka kad je mladi gospodar nestao u nepoznatom smjeru. Roditelji su bili očajni, optuživali su jedno drugo za nepažnju i zanemarivanje djeteta. Nikako nisu mogli prihvati priče koje su kružile u nastambama najamnih radnika. Ne.

To nije bilo moguće. Njihov sin nije mogao nestati u bistrim vodama mora. Samo je mlada služavka povremeno pogledavala svoju stariju prijateljicu. One su znale, ali nisu smjele ništa reći. A, na kraju krajeva, ne bi to vratilo Berena, samo bi njima naudilo.

Netko je zalupao na vrata. Gospodinu se na trenutak učinilo da je u staklu ugledao lik svog sina, nasmiješen i sretan, kakvog ga je pamatio odu nekih davnih vremena, a tada se zrakom prołomio silan krik, krik od kojeg se krv ledila u žilama, a prozori se zatresli do pucanja. Sve su se staklene čaše raspuknule bolno ječeći, u ritmu sa zastrašujućim urlikom.

Gospodin je na trenutak odmaknuo ruku od kvake, prestrašen, a tada je otvorio vrata.

Pred njim je, u večernjem odsjaju dalekih zvijezda, stajao starac odvratna lica prekrivena bradom u koju se sakrilo nebrojeno mnogo sitnih životinja koje su plazile bijelim dlakama prema zatvorenim ustima.

Prvi je puta Gospodin zatvorio vrata nekome pred nosom.

"Zašto si to učinio?", upitala ga je Gospođa.

"Ne znam, osjećam neku prijetnju. I neka me jeza obuzela...", prošaputao je.

Dolje, na sprudu, ujutro su slijedećega dana pronašli dva tijela nepoznatih morskih

bića koja su se ugušila daleko od vode. Jedno je bila djevojka zlatne kose, a drugo mladić čije je lice bilo neobično nalik licu njihova sina.

Tek je tada mlada služavka, pritisnuta nevoljom koju je naslutila i savješću koja ju je dugo mučila, ispričala cijelu priču, bar onoliko koliko je znala.

Uzalud su organizirali potragu za ružnim starcem koji im je prethodne večeri pokucao na vrata. Nekako, osjećali su da je cijeli događaj vezan uz njega i da samo on može reći što se dogodilo s njihovim sinom.

Čarobnjak je, nasuprot očekivanjima, bio jako blizu dvorca. Sakrio se u staje s konjima sve dok se prašina nije slegla, a tada je pobegao nazad prema svojem malom, čarolijom zaštićenom otoku, ljut što mu prijevara nije uspjela i što i dalje mora zadržati onaj odvratan lik kojeg se i sam gnušao, pa je stoga maknuo sva zrcala u koja bi se mogao ogledati. Nakon nekog je vremena, katastrofalno pogriješivši pri izvođenju neke svoje zle čarolije, zauvijek poprimio oblik štakora kojega su, nedugo potom, rastrgale divlje zvijeri.

Nikada više nisu čuli ništa o mladiću, iako su se stari roditelji nadali da će jednoga dana pokucati na njihova vrata. Tako se nakon dugo godina proširila priča o sirenama i mladiću koji nije uspio pronaći svoju sreću, a oni koji su je čuli često su se pitali što s ovom bajkom nije u redu.

Ovogodišnja dobitnica nagrade SFERA u kategoriji kratke priče, Ivana nam ovaj put donosi jednu zgodnu persiflažu.

Ivana Delač Horvatinčić

JEDNA KLASIČNA MODERNA BAJKA

Nekoć davno... U nekom nadasve dalekom i nama nepoznatom svijetu...

U velebnom, prekrasnom dvorcu Polyudu, u kraljevstvu Hay-duke, življaše mlada princeza Palmireza, nježnog lika i skromnog srca, znana po svojoj dobroti i nježnoj pažnji širokog opsega od barem 15-tak čestica, u čijoj je neselektivnosti svatko kutak za sebe pronaći mogao. Njen blag pogled bijaše lijek za svaku ranu, a njen osmijeh kao nektar svakom nesretniku žednom sreće. Svi iskreno ljubljaju svoju obožavanu princezu i na njenu želju bi joj i život bili spremni položiti pred noge...

No Palmireza ne bijaše sretna. U samoći veličanstvenih, kićenih zidova svog dvorca, lutaše ona često, sama, prolazeći svim hodnicima i sobama. Suze blistahu u njenim očima, a očaj joj nagrizaše mladu, čistu dušu kad god bi lik svoj u zrcalu spazila. Ne pitajuć se ni na tren vara li ju percepcija njena, jesu li to samo varke

optičke i iluzije vidnog sustava njenog, Palmireza sasvim krivo vjerovaše da lik je njen užasan, odbojan, i u depresiji teškoj, iako ne patološkoj, življaše ona iz dana u dan, iz noći u noć.

Depresiji njenoj i ljubav bijaše hrana - lijepa i prekrasna, iako toga sasvim podsvjesno nesvjesna, ona ni ne zamjećivaše poglede zaljubljenih trubadura što pjesme pod prozorima joj skladahu, hrabrih vitezova što nastojahu ju zabaviti pričanjem o bitkama i vojnama, svijeta kojeg se nagledaše, niti grofova i knezova što ocu njenom, Njegovom Veličanstvu, kralju zemlje Hay-duke, nuđahu posjede svoje i odanost vječnu za ruku njegove kćeri sanjivih očiju...

Zaista, Palmireza sanjaše samo o mladom i hrabrom vitezu Lukimiru, članu Vučjeg bratstva, najplemenitije i najčasnije skupine vitezova, koji slavu svojim smionim podvizima stekao je. Na balovima i

svečanim primanjima, Palmireza samo Lukimira gledaše, i drugi nije mogao njen pogled zarobiti. No Lukimir, uvijek u središtu svog raspoloživog kapaciteta pažnje svih nazočnih, jedva da joj imalo pozornosti pridavaše, tek koliko bijaše nužno iz pristojnosti prema vladarevoj potomkinji...

Palmirezi srce paraše se, jecajuć tužno u svojoj samoći, i često se ona iskradala iz dvorca, svog Polyuda, i u samotnim noćnim šetnjama tugovala nad svojom sudbinom, duboko zapavši u perceptivno-mentalni set i uvjerenje da Lukimir nju ne doživljavaše nikako, ili ako ju već doživljavaše nekako, onda ju doživljavaše kao dosadnu, neprivlačnu i nadasve nepoželjnu...

Jedne ljetne, zvjezdane noći, Palmireza po običaju šetaše šumom, sama sa svojim mislima depresivnim, i ne opažaše ništa oko sebe, već kao da Lukimirov lik bijaše pred njom smiješeć se. Na obalu bistrog potoka sjednuv, Palmireza pusti suzu koju u želji da usne vječni san i da trubaduri pjesme o njenoj nesretnoj ljubavi spjevaju... Odjednoć, zapuhne vjetar leden, jezivo se uvlačeć u kosti plahe princeze, kao da donosi tamu, smrt, zlo... Palmireza ustrašeno u pomoć zazva, zureć u priliku mračnu kojoj ni lice se ne vidje, što prilazila je polako gledajuć ju, no uzvik njen osta neuslišan i izgubi se u mračnoj noći. Sjena priđe bliže i Palmirezin strah se umiri zahvaljujuć kognitivnoj interpretaciji njenog uma kad vidje da prilika tek je djevojka njene dobi, u crno odjevena...

"Začuh vapaje tvog nesretnog srca", neznanka će glasom od kojeg koža se ježila, a Palmireza problijedila. "Zašto tuguješ, princezo Palmirezo?"

"Tko si ti, tamna priliko?", odvaži se Palmireza, pitajuć se je li simultani kontrast zbog crne halje učinio neznankino lice tako neprirodno blijedim. Neznanka ju gledaše hladnim pogledom, i Palmirezino srce se odjednom sledi kad se prisjeti priča koje kolahu kraljevstvom Hay-duke...

Neznanka blijedog lica bijaše Ivzača, okrutna vještica s moćima o kojima djeca tek šaptom pričahu, no tek i još uvijek samo praktikantica kod legendarne i svemoćne Alka-Roge (i iz tog razloga, te poradi svoje relativne mladosti, Ivzača još ne bijaše takav gabor poput mentorice svoje, iako znalo se da svanut će dan kad Alka napustit će svijet i kad Ivzača preuzet će naslov moćne Roge... I zato svi je se pribojavahu...)

"Ne boj se, mlada princezo", prozbori opet Ivzača mračno. "Ja želim ti pomoći svoju ponudit."

"Nemam potreba za pomoću tvojom, Ivzačo silna."

"Potreba ti svojih svjesna nisi, id zakapaš, super-ego tobom vlada, i motive ti svoje bolje promotri."

Diveć se mudrim besjedama iz usta vještice, Palmireza introspekcijom ustanovi da straha njenog nestaje... I prihvati ponuđenu pomoć...

Ivzača povede Palmirezu do svog (zapravo, još uvijek Alkinog, ali to samo

pitanje vremena bijaše) crnog dvorca Maxymira, do kojeg običan čovjek ne mogaše dospjeti sam, i reče joj riječi pune znanja: "Zrcala u dvoru tvome pravilna nisu; iskrivljuju u konkavno i konveksno, i lik što viđaš ga dana svakog tvoj lik nije. Ja pokazat će ti zrcala svoja, da spoznaš istinu o liku svome i iz glave svoje lijepe izbjieš laži u koje sebe dovela si."

Ivzača pokazivaše Palmirezi zrcala ravna poput zida, što pokazivahu istinu, i Palmirezi zasta dah kad svjetlost joj sine i lampica se upali, kad svjesna konačno posta sebe same i iz perceptivno-mentalnog seta konačno izade.

"Hvala ti, Ivzačo moćna!", oduševljeno, sretno kliktaše princeza Palmireza. "Hvala ti što istinu mi pokaza i oči otvori! Hvala ti što od mraka depresije i raznovrsnih poremećaja ti me izbavi!"

"Ne zahvaljuj meni, hvali sebe i u se vjeruj, samo u se i u svoje kljuse se uzdaj."

"Ali zašto, zašto ti meni pomože? Čime zaslužih ovaj blagoslov? I zašto od tebe, pa nisi li ti oličenje zla?", pitaše Palmireza. Ivzača se smješkaše.

"Ja sam još tek samo praktikantica oličenja zla", odvrati. "Kad moje velevrijedne mentorice Alka-Roge na svijetu ne bude, oličenje zla bit će i moćan naziv Roge nosit. Vidjeh tugu u tvojim očima, osjetih depresiju i nedovoljno ljubavi prema tebi samoj u tebi, i sažalih se..."

Dani letješe sve brže, Palmireza se smijaše sve više. Noću iskradala se ona i

dalje iz dvorca, svog ljubljenog Polyuda, i u Maxy-mir odlazila, po cijele noći pijući hektolitre kave i razgovarajući s nadobudnom i nadobludnom vješticom Ivzačom. I tako se sprijateljiše princeza i vještica, i često plakahu jedna drugoj na ramenu, Palmireza poradi nesretne i sve jače ljubavi prema Lukimiru koji još uvijek kao da ju nije nimalo doživljavao (dobro, možda malo, mrvicu, dvije...), a Ivzača iz razloga što Alka nikako da uhvati prvu kočiju za drugi svijet; svi njeni praktikumi bijahu napisani, svo znanje stečeno i bila je spremna preuzeti naslov Roge, no Alka se ne htjede nikako predati i u mnogim kletvama Ivzačinim njeni ime se spominjaše...

Napokon, nakon dugog, mučnog čekanja, Alka jedne noći ispadne sa metle svoje, koja prepuće napola od silne mase svoje vlasnice, i stara se vještica stropošta u bezdan koji se ispod nje stvorio. I Ivzača (sada Ivzača-Roga, to jest), napokon zasjedne na prijestolje najmoćnije i najokrutnije vještice. No njene nove obveze i sva silna papirologija koja je proizlazila iz, hm, onoga što već vještice rade, ne spriječiše ju da i dalje ispija hektolitre kave sa svojom prijateljicom princezom Palmirezom, koja pak sve nesretnija zbog Lukimira bijaše i opet u sve težu depresiju zapadaše...

Ivzačine nove moći omogućiše joj da promotri situaciju s novog, nešto znanstvenijeg i metodološki opravdanijeg

aspekta. Ona, dakle, zaviri u srce viteza Lukimira i nimalo se ne iznenadi kad u njemu ugleda Palmirezu. Zaviri potom u njegove misli i - čuda li! - ugleda Palmirezu i duboki, iskonski muški strah od odbijanja...

Ivzača odluči poslužiti se malom manipulacijom i odigrati zahtjevnu rolu prsta sudbine, pa tako pošalje ogromnog, stravičnog, groznog, užasnog, zastrašujućeg, okrutnog, opasnog, paklenog, razornog, ubilačkog, krvoločnog, genetski modificiranog (njenih ruku djelo) zmaja na velebni dvorac Polyud, narediv mu da otmicu izvrši i princezu Palmirezu u planine odnese, ali da joj ni vlas s kose ne padne...

Zmaj, odan poput psa svojoj stvoriteljici, raširi svoja golema krila i, odletjev do Polyuda, usput sijuć strah i trepet među ljudima koji takvo grozomorno stvorene nikad ne vidješe, ugrabi ustrašenu i od (s)trave sledenu Palmirezu čiji zov u pomoć odjekne cijelim kraljevstvom, te ju odnese do visoke planine Ksfakala gdje mu bijaše dom i Ivzačina privatna ordinacija za laboratorijska istraživanja i eksperimentalne pokuse...

Jauci odjekivahu kraljevstvom Hayduke i svi oplakivahu obožavanu princezu za čiji život svakim danom istjecala je nada. Kralj očajan bijaše i zemlja je vapila za junakom koji će usmrtiti zmaja i vratiti otetu Palmirezu.

Lukimirove oči bijahu suhe - ta on ipak bijaše prvenstveno muškarac, a tek

onda zaljubljen - kad, stupivši pred kralja svoga, reče odlučno i ponosito:

"Gospodaru moj, ja kunem vam se viteškom čašcu svojom, Malteškim križem i Rubikovom kockom, da pronaći ću kćer vašu i svojim mačem ubiti zmaja što ugrabi ju."

Kralj blagoslovi hrabrog viteza, diveć se odvažnosti njegovoj, i Lukimir, sjednuv na vjernog svoga krilatog konja Dragecusa, pohrli svijetom tražeć ljubav svoju...

Dok noću odmaraše se u šumi tajnovitoj, on začu glas što dopiraše iz svakog stabla i samog tla; "Na planini Ksfakalo naći ćeš zmaja što čuva ugrabljeno najveće blago ovog kraljevstva..." Glas čudno odjekivaše šumom, tvoreći pozadinu bijelog šuma, no Lukimir na to ne obraćaše pažnju svoju da kapacitet joj ne umanji, već zahvali Bogu, ni ne sluteć da bi zahvalu uputiti trebao najokrutnijoj vještici, i baciv se Dragecusu na krilata leđa, pohrli put planine Ksfakalo...

Palmireza u šilji na vrhu Ksfakala provođaše dane u strahu i panici, izložena kako neprekidnom, budnom zmajevom pogledu, tako i neprekidnom stresu i rastućim neurozama No hrane bijaše u izobilju i zmaj ju ni taknuo nije, te čekaše samo da ju netko spasi...

I napokon, ona na nebu ugleda krilatog konja, posvjedoči teškoj bici u kojoj se Dragecus propinjao nebom izbjegavajuć zmajev plamen i čuvajuć svog hrabrog gospodara od pada, a Lukimir tek nakon

više sati velike muke i truda probode zmajevu glavu svojim blistavim mačem. Grdosija, srušiv se, sklizne niz planinu s odronom zemlje i zauvijek pokopa selo Pompeiee u podnožju...

Gledajuć hrabrog Lukimira kako joj prilazi, Palmireza ne moguće više izdržati ta silna uzbudjenja i izgubi svijest svoju, podsvijest i osta joj samo nesvijest, barem privremeno. Kad opet konačno otvorí oči i nad sobom Lukimira spazi, ponovno joj klone glava i nesvjestica joj se vratí. Kao u daljini, slušaše ona njegove tople, brižne riječi i osjećaše dodir ruke njegove na svome licu, i sreća koja ju obuzme kad se konačno osvijesti bijaše tako potpuna da joj ništa više ne trebaše...

I što na kraju ove bajke bje? Palmireza i Lukimir se vjenčaše, izrodiše mnogo prekrasne djece i vladahu pravedno i mudro. Ivzača-Roga i Palmireza nastaviše ispijati hektolitre kave, a Ivzača-Roga u svojim okrutnim napadima diljem svijeta uvijek štedješe kraljevstvo Hay-duke, te posvuda osim tamo posijaše klonove svog prvog zmaja. Dragecus letješe i dalje, a kad ugibe, njegov neumrli duh uzvisi se među zvijezde formirajuć novu galaksiju s inteligentnim životom na svim planetima...

I svi su živjeli sretno dugi niz desetljeća, znanstveno dokazavši da svakodnevno ispijanje hektolitara kave pomlađuje i produžava život...

CHARLTON HESTON 1923. - 2008.

Glumac koji je u mnogome zadužio žanr znanstvene fantastike preminuo je 5. travnja ove godine. Ostvarivši karijeru krajem pedesetih i početkom šezdesetih u spektaklima kao što su *El Cid* i *Ben Hur*, bio je jednom od prvih glumačkih zvijezda koje su prihvatile angažman u SF produkcijama, uključujući klasike kao što su *The Omega Man* (1971.) i *Soylent Green*. Najpoznatije njegovo ostvarenje je međutim uloga u filmu *Planet of the Apes* snimljenom 1968., uključujući i pojavljivanje u nastavku (*Beneath the Planet of the Apes*) dvije godine kasnije, kao i u novoj verziji iz 2001. Charlton Heston ostaje, dakle, ikonom iz vremena kad je žanr stjecao respektabilnost u Hollywoodu, a prije *blockbuster-a* koji su uslijedili desetak godina kasnije.

Poznata urednica internetskog portala NOSF i uopće jedna od osoba koje danas "vuku" domaći SF, Irena je i kompetentna autorica, a ovo joj je prvo objavljivanje u "Parseku".

Irena Rašeta

NEKA BUDE ZELENO

Znao sam gdje sam bio. Ne i gdje jesam. Lice mi je bilo užareno, oči natekle i teške, a na nepcu mi je palucao poznati okus koji mi je odrvenio jezik.

Trebao sam biti na poslu u devet. No na putu se pokvario tramvaj, pa sam sišao i ušao u kafić koji je bio odmah nasuprot mom tramvajskom crvenom sjedištu. Nastao je krkljanac. Nitko se nikamo neće maknuti dok ne poprave tramvaj, a ZET-u se nije žurilo. Nije ni meni. Posao je ionako bio sranje, a kava je predobro mirisala da bih se uzrujavao oko nekoliko sati kašnjenja.

Konobarica me poprijeko gledala, kao da zna o čemu razmišljam. Njezini su prsti čarobirali iznad moje kave, iz šalice se pušilo, zapalio sam cigaretu. S prvim sam srkom bacio pogled na njezine noge dok se udaljavala. Nosila je guste čarape boje kože i bijele borosane. Malo više - uski minjak s prorezom, pa lagana bijela košulja. Masna kosa svezana u neuredan rep. Nije bila

posebno lijepa, ali je imala tijelo kraljice. Gibala se poput balerine, a parala pogledom kao da je Crvena Sonja. Ostavio sam se usporedbi i u mislima se vratio na prorez, kad se stala vraćati do mog stola.

- Zaboravila sam vodu - glas joj je bio dubok i ugodan. Nokti na rukama izgriženi. Pratio sam pogledom kapljicu znoja kako joj zaviruje u dekolte.

- Hvala - mislio sam da će reći, trebalo je tako zvučati, ali se začuh kako izgovaram: - Udaj se za mene...

Iz zvučnika nisu treštali narodnjaci, kako bi se očekivalo za ovu vrstu rupe, već *Dire Straitsi*, mogao bih se zakleti da znam pjesmu.

Nije ništa rekla, ničime pokazala iznenadenje, samo je gurnula ruku u veliki džep svoje pregače i preko stola mi proturila zeleni papirić...

* * *

Osjećao sam naočale na nosu i kako mi se s čela slijeva znoj. Miris trave je bio intenzivan i miješao se s mirisom pive kojom je netko zalio pod, pa je pod nogama bilo ljepljivo. Sjedio sam na barskoj stolici, jednom nogom poduprt o pod, drugom o prečku stolice, u rukama držeći gitaru. Prstima sam prebirao poznatu melodiju.

Opet nam je na repertoaru bio omiljeni bend: *Dire Straits*, a ja nisam mogao vidjeti uživa li publika niti briga li je uopće. Čuli su se glasovi, ženski smijeh, zvuk razbijene čaše, sve pomiješano sa slatko-oporim mirisom koji mi je dopirao od ispod nosa. Povukao sam dim i zadržao dah. Netko mi je otrgnuo džoju iz zubiju i opsovao zbog sline koju sam mu proslijedio. Jebiga, sviram gitaru, pomislio sam.

Rasturali smo, ali možda je to samo bila trava. Sjećao sam se kako je to izgledalo kad se svijet okreće oko tebe. Dok sam još mogao vidjeti, bio mi je to dosta čest i poznat osjećaj. Sada, u mraku, mogao sam samo zamišljati vrtoglavicu. Glava mi je bila postavljena na feder što poskakuje na upravljačkoj ploči terenca koji juri pustinjom... Dok su moji prsti sami svirali znane im melodije, osjetio sam tuđe prste na svom licu. Lutali su preko pustinje, preko kotača, penjući se uz haubu, prodirući u staklo, zarivajući mi se u lice.

Zovu ga zeleno, ali što se mene tiče mogao je biti sojlent bilo koje boje: crveni, žuti, pa čak i zeleni, dok god je u moje oči

ponovo donosio slike - razbijene, razbacane, razmućene - a pod jezik okus cimeta. Cimet koji mi draška nosnice... Na lahorasti dodir papirića žudno sam otvorio usta...

* * *

- Hoćeš zeleno? - oblikovala su njezina usta pitanje. Mahnula mi je s drugog kraja prostorije. Izgledalo je kao plesni pokret.

Nasmiješila sam se gledajući je naopačke obješena o motku i potvrđno joj mahnula desnim stopalom. Spustila sam se na koljena i obuhvatila znojnim grudima prečku koja je vibrirala u ritmu glazbe što mora da je treštala iz visokih zvučnika okolo podija. Ja glazbu nisam mogla čuti, ali to ni nije bilo potrebno dok god sam svoje gole grudi izlagala iskolačenim očima pijanaca i impotentnih šatro mafijaša. DJ mi je iz svog kaveza signalizirao da kreće s *Dire Straitsima*. To nam je bila omiljena glazba u sporim, ljepljivim večerima kad je nebo bilo krcato oblacima unutar kojih su bljeskale munje, koje nikako da potjeraju barem jednu kapljicu kiše. Bile su to večeri pune znojnih kolutova na košuljama dosadnih bankara i prerano očelavljenih informatičara, večeri kada se pio viski, a novčanice se lijepile za prste, kad je svaki od tih nazovi-muškarčina želio zgrabiti nešto, zabiti se u nešto, ali je bio prefrustriran ili preočajan ili prebijedan, pa se opijao tražeći zaborav.

Odjednom se nalazila iza mene. Njezine su ruke prelazile preko mog tijela i istom privukle sve poglede u baru. Njeni su mi bokovi zadavali spori ritam. Kretale smo se kao jedno tijelo, bio je to naš naučeni ples. Poljubile smo se izazvavši odobravanje publike - gledala sam ih dok su pljeskali. Njen je jezik mome predao malu zelenu ceduljicu...

* * *

Pojačala sam radio kad sam začula prve poznate taktove, a potom nastavila rezuckati mrkvu na tanašne kolutove. Nokti su mi bili lijepo manikirani i obojani ružičasto. No prste su mi i dalje pobjeđivale bore, vidjelo se da to više nisu ruke djevojke koja je nekoć vrtila bokovima i bila glavna na podiju dok je iz zvučnika treštalo *Dire Straits*. Bacila sam nož na dasku i obrisala prste o pregaču. Trenutak sam stajala zagledana u varivo koje se krčkalo na vatri iščekujući da bude promiješano. Dok mi je srce odzvanjalo u grudima, otrčala sam do ogledala. Tražila sam ih i nalazila... Bore oko očiju, usana, ovješena koža kao kod buldoga... Gadila sam se sama sebi. Jebena starost, kad je naišla?

Ruke su mi se tresle dok sam njima prelazila preko lica. Plave oči s užasom su promatrali precrvenu kosu jedne starice. Pretamno iskvarcanu kožu jedne babuskare. Prebijele i presavršene zube jedne stare guske koja odbija ne biti više mlada.

Tijelo mi je i dalje bilo čvrsto, ali detalji su više otkrivali nego sakrivali. Tko još nosi ovakve traperice? Već su odavno izašle iz mode i ne valja ih nositi ni u privatnosti svoga doma. Oklijevajući sam ih skinula s gađenjem promatrajući grude kože na koljenima, vene koje su se isprsile preko listova. Bacila sam hlače negdje iza sebe istovremeno se promatrajući kako izgledam u tangama koje starice ne bi smjele nositi. Povraćalo mi se od same sebe pa sam počela vrištati. Vrištala sam punim plućima dok je iz kuhinje dopirao smrad zagorene hrane.

Neka gori, neka sve nestane... Potrčala sam prema torbici i iz novčanika izvadila bijeli zamotuljak. Drhtavim - staračkim, o tako staračkim! - prstima odmotala sam bijelu maramicu koja je mirisala na cimet i prinijela usnama zeleni papirić... Neka bude zeleno...

* * *

Trgnuo sam se kad se trgnuo i tramvaj. Svi su poletjeli prema naprijed, a ja sam se odalamio koljenom o sjedalo ispred. Dobro da nisam razbio zube o prečku, pomislio sam, a opsovao glasno nešto drugo. Tramvaj je odlučno stao. Pogled mi se polako bistrio dok sam nesvesno prešao prstima preko džepa na košulji kamo sam spremio prazni omot zelenog paketića.

Bilo je jebeno jutro. Mora da sam se cijelu noć nadrogiran vozio tramvajem. U glavi mi je zvonio *Dire Straits* makar se

nisam sjećao kad sam ih zadnji put slušao. Bio sam znojan i sigurno sam smrdio, ali nije bilo pomoći. Morat ću ovakav na posao. Ne bi mi bilo prvi put, osim toga posao je bio sranje. Mogao sam ga i žmirečki obavljati, lijevom rukom dok desnom drkam, a nogama sviram Bacha na sintesajzeru. Jebeni stvarnosni izgledi za napredovanje i jebeni *team building* na kojeg sam odbijao otići. Pa što ako dobijem otkaz, da vidim kako će naći boljeg programera od mene.

Tramvaj je stajao i stajao.

- Ovo će potrajati - dobacio je vozač iz svoje kabine, uzrokujući val protesta putnika. Počeli su izlaziti na ulicu gdje je zrak bio još zagušljiviji od onog koji je

zakužio tramvaj, a ja sam poželio još jedan papirić. Prošlo je pet minuta i stvarnosti mi je već bilo dosta, barem ove moje... Trebao sam odmora, još tuđih razmišljanja, još drugih mirisa i okusa, iskustava svojih supatnika po zelenom, samo da odem daleko odavde. Ali, gdje da nabavim zeleno u ovo doba dana i ovdje? Gdje sam uopće?

Pogledao sam na ulicu i odmah meni zdesna kroz prozor ugledao poznati par nogu u borosanama. Nisam znao da radi u birtiji, ali sam znao što uvijek ima kod sebe. Zadovoljno sam se nasmiješio svojoj sreći i odlijepio iz sjedišta. Unutra sam naručio kavu i vodu...

ROY SCHEIDER 1932. - 2008.

Američki glumac Roy Scheider umro je 10. veljače ove godine nakon kratke i teške bolesti. Afirmiravši se početkom sedamdesetih u kriminalističkim filmovima, glumio je u ostvarenjima bitnim za žanrove horrorra i znanstvene fantastike. Među njima svakako treba izdvojiti *Jaws* i *Jaws 2* (serijal *Ralje*), kao i ulogu u solidnom filmu *2010*, nastavku klasične *Odiseje u svemiru*. Zapaženi su i njegovi nastupi u rubno žanrovskim djelima, poput filmova *Blue Thunder* ili *Naked Lunch*. Nastupao je i u televizijskim produkcijama znanstvene fantastike, primjerice seriji *seaQuest DSV*. Scheiderova gluma nikada nije bila nametljiva, ali je suvereno nosio svoje uloge, na radost ljubitelja žanra.

Debitant na stranicama "Parseka", Neven Dužanec nam zorno demonstrira kako je snaga na koju ćemo trebati računati.

Neven Dužanec

SLABIJI SPOL

Konjski rep se njihao u jutarnjoj magli. Ili se to on njihao skutren na kolima koja su poskakivala na stazi? Možda je oboje bilo istina. Bio je pospan. U ovo doba uvijek je bio pospan. Učitelj je to dobro znao, no nije mario. Na put se uvijek kretalo rano, ali na sreću ne i često.

Konj Percy kao da je dijelio njegovo stanje duha. Hodao je pognute glave, naizgled drijemajući uz zvukove civiljenja kotača, no nogama je kročio postojano i sigurno, vukući kola priličnom brzinom, o čemu je svjedočilo i hipnotično kretanje njegova repa.

Yannik se prisili da skrene pogled i osvrne se uokolo, no to i nije imalo previše smisla. Poznati krajolik sada je bio izgubljen u sivilu. Čak je i učitelj koji je hodao ispred konja djelomično bio zaogrnut maglom. Držao se uspravno unatoč godinama, pogleda uprtog u daljinu, a koraci su odavali najenergičnijeg člana trojca. U gotovo tri godine s njim, Yannik ga nikad nije ni video drukčijeg. Njemu pak, koji je trenutačno također bio u svom tipičnom raspoloženju, to uglavnom nije donosilo ništa dobra. Još se

nije navikao na teškoće života u planini, ali nije imao izbora i znao je to.

Oko njih magla se polako dizala, a krajolik se bistrio, zajedno s njegovim umom, činilo se. Čekao ih je još dug put, a nije bilo mnogo toga što bi se moglo raditi. Ipak to nije bio razlog da učitelju da do znanja kako se razbudio, jer nije baš bio raspoložen za hodanje. Vozit će se još malo, uživajući u pogledu. Nakon višemjesečne izolacije u planini, novi će mu prizori zasigurno goditi. Spuštali su se sve niže, prema gradu koji se još krio negdje u daljini.

* * *

Kako je dan odmicao, postajalo je sve toplije. Već su sišli u ravnicu i oko njih je bilo mnogo više života. Ljudi iz okolnih sela izašli su u polja, obrađujući zemlju koja se grijala na suncu. Posvuda su se vidjeli volovi orači, upregnuti u plugove za kojima su hodali odrasli muškarci. Jedno od polja pružalo se gotovo do same ceste, pa je mogao dobro promotriti te goleme životinje dok su u transu gazile zemlju iz koje se isparavalio. Njih četiri upregnute u golemi plug kretale su se

zastrašujuće usklađeno, poput jednog organizma, a muškarci oblicheni znojem jedva su održavali korak s njima.

Volovima je upravljala redovnica koja je sjedila u naslonjaču postavljenom na verandi obližnje seoske kuće. Očito je tek mali dio pozornosti trošila na obavljanje posla, a mnogo veći na grupicu djevojaka raznih uzrasta što su se okupile oko nje gledajući je s obožavanjem. Hranom i pićem su je služili za tu prigodu uredno odjeveni dječaci, ukočenog držanja i naizgled gluhi na djevojačka zadirkivanja. Redovnica je jela pomalo od svega, pila umjereno i zadovoljno klimala glavom, trudeći se osigurati da je pozovu i sljedeće godine. Ne uvrijediti nikoga svakako je bio najbolji put prema tome, a sama je Trojedna znala da je domaćice još i lakše uvrijediti nego većinu žena...

Udar kotača o kamen na cesti, nešto veći od okolnih, trgnuo ga je iz sanjarenja. Ponovno je pogledao prema udaljenoj skupini na verandi. Tamo se situacija gotovo sigurno nije previše razlikovala od njegovih tako jasnih sjećanja, iako je prošlo dosta vremena otkako je sam posluživao redovnice i druge dame. Možda život s učiteljem i nije bio tako loš.

Uto su se volovi, dovršivši još jedan red, zaustavili radi odmora. Dok su momci donosili vodu za marvu, muškarci su polijegali u hlad visokog stabla uz rub oranice, daleko od redovnice i njezine svite. Nije se čudio. Neizbjježna negodovanja o slabosti orača i priželjkivanja praktičnijeg

rješenja od muških mišića sada im zasigurno nisu bila potrebna.

Iznenada se neprekidni hihot s verande pretvorio u provalu smijeha. Jedan od vodonosa sableo se i pao, prolivši po sebi veći dio sadržaja iz dva vedra koja je nosio. Jamačno mala šala jedne od nadarenijih djevojaka, a možda i razmetanje pred redovnicom, naravno uz nadu da bi je mogla uzeti u obzir prilikom sljedećeg biranja novakinja. Postaviti barijeru pred noge nezgrapnom 14-godišnjaku možda i nije neki uspjeh, ali uz odgovarajuću naobrazbu njezin bi neosporni talent mogao procvjetati.

"Maštanje je jedna stvar, no proživljavati djevojačke snove zaista je previše", iznenada se začuo učiteljev glas. Bilo je to prvi put da su progovorili od početka puta. Yannik se našao u neprilici, shvativši koliko je bio obuzet događanjima vezanim uz svoj nekadašnji život. Pobojao se da bi učitelju moglo zasmetati što žali za onim iz čega je uz njegovu veliku pomoć spašen. Uvijek je naime nekako primjećivao takve stvari i izvlačio točne zaključke.

"Oprostite, učitelju", promrmljao je.

Na sreću, dok se momak na ledini ispred kuće bojažljivo pridizao, zašli su za brdo i izgubili imanje iz vida. Ostatak puta nisu više razgovarali o tome, niti o ičemu drugom.

* * *

Grad se smjestio u udolini te je iz daljine izgledao poput lokve mutne vode. Bio se istinski dojmio Yannika prilikom njegova prva posjeta, no očaranost je brzo prošla i

sada bi se lako zasitio ulične vreve. Mnogo mu je draže bilo vrijeme provedeno u trgovini za muškarce koju je učitelj u pravilu posjećivao nakon obilaska bazara. Vlasnik je bio njegov prijatelj, a uz to su se obojica bavili zanimanjima neuobičajenim za muškarce pa su imali mnogo zajedničkih tema, no Yannik je slutio da učitelj upravo zbog njega posjećuje trgovinu redovitije i uvijek se zadržava dulje nego što bi to inače činio.

Za Yannika je to bilo najdivnije mjesto za koje je znao. Mogao je dugo lutati među zbijenim policama, nesvjestan prolaska vremena, osim po promjeni kuta pod kojim su sunčeve zrake padale kroz prozor i ocrtavale se u finoj prašini koja je lebjdela posvuda. No, i to kao da je bio dio čarolije tog mjesta, a ne posljedica događanja u vanjskom svijetu.

Trgovina je zapravo bila mala, no bila je krcata svime i svačime, te je bilo lako izgubiti se i u njoj protratiti više sati. Bilo je tu svega što ženama nije bilo potrebno, a bez čega muškarci nisu mogli ako su željeli raditi išta više od fizičkih poslova. Lijekovi i slični pripravci, sastojci za čaranje i pripravljanje čarobnih napitaka, male, a ponekad i veće mehaničke naprave te razna pomagala koja su olakšavala gledanje na daljinu, omogućavala mjerjenje i orijentiranje.

Velika većina toga je, naravno, stizala sa zapada, iz barbarskih zemalja o kojima su kružile brojne legende. Najnevjerljivija, i najpopularnija, bila je ona da tamo vladaju muškarci. Sudeći prema malobrojnima koji su dolazili sa zapada radi trgovanja, a bili su, ako

je to moguće, još neciviliziraniji i priprostiji od većine muškaraca koje je Yannik poznavao, u to je bilo izrazito teško povjerovati. No, žene iz tih krajeva nisu nikad dolazile, pa pouzdana izvješća nisu bila dostupna.

Ipak, zapadnjaci su bili izrazito gordi i svojeglavi. U njima nije bilo one podložnosti koju su pripadnici muškog spola bez razlike iskazivali pripadnicama ženskog i koja se činila prirodnom. Štoviše doimali su se sposobni brinuti se sami o sebi. Kad se sve uzme, ta bi legenda čak mogla biti i istinita, što bi samo potvrđilo da je riječ o posve divljem kraju. Uostalom, samo bi muškarcima lišenim ženskog vodstva bilo potrebno izrađivati tričarije kakvima je trgovina obilovala, no one su Yannika očaravale poput grešnog užitka, a najdraže od svih bile su mu knjige.

Knjige su bile neobični predmeti. Mnogima nije bilo jasno čemu služe, a čak je i učitelj bio nepovjerljiv prema njima. Kao da mu je bilo nepojmljivo, gotovo perverzno spremati sadržaj uma na neki vanjski objekt, k tome još na nešto toliko krhko i nepouzdano. Yannik je pak volio sve vezano uz knjige. Od impozantnih teških uveza, preko ugodnog šuškanja i hrapavog osjeta papira pod prstima, sve do upravo opojnog mirisa koji se krio među stranicama. Sam je taj miris bio dovoljan da njegov um odluta vrlo daleko, bez obzira na sam sadržaj knjige. Štoviše, najčešće je tako i bilo, jer jedva da je znao čitati. Vlasnik trgovine ga je naučio slovima kad je primijetio dječakovu fascinaciju.

"Opet besposličariš", promrmljaо bi učitelj sebi u bradu, kad bi ga video kako štapom u prašini pokušava risati znakove što ih je video u knjigama, uglavnom kako ih ne bi zaboravio, ali sve bi ostalo na tome. Yannik je pak smatrao kako je mnogo bolje trošiti vrijeme na to nego naizust učiti uglavnom suvišne podatke kojima je svakodnevno bio zasipan. Ovako bi ih jednom barem mogao zapisati umjesto da ih pamti. To, naravno, nije govorio na glas, a učenje ionako nije bio glavni razlog njegova boravka u planini, no nastavio se zanimati za slova. Tako je s vremenom mogao pročitati pokoju riječ, ponekad i maglovito dokučiti sadržaj knjige, a mašta mu je bila više nego dovoljna za ostalo.

Sada su mu oči počivale na hrptu jedne zaista posebne. Bogatog i debelog uveza te naslova izbjedjelog do nečitkosti, bila je smještena na najgornjoj polici, između svežnjeva dehidriranih zmijskih jezika i nezgrapnog stroja za mjerjenje protoka vremena. Ako je želio do nje, morao se popeti, no nije bilo ničega što bi mu pri tome poslužilo. Čuo je učitelja i vlasnika kako razgovaraju, no nisu ga mogli vidjeti jer se nalazio u samom kutu prostorije, zaklonjen s više redova polica. Lako je mogao zatražiti ljestve, ali bližilo se vrijeme odlaska i možda je bilo bolje ne skretati pozornost na sebe. Premišljao se nekoliko trenutaka, a zatim se počeo penjati po samim policama.

Oprezno se oslanjao stopalima kako ne bi nagazio neki od čudnovatih artikala, ostavljujući jasne tragove u dubokom sloju prašine. Gotovo je srušio cijelu kutiju tonika

za bistrenje uma, učitelj je tvrdio da je riječ o obojenoj vodi, no uskoro mu je željeni svezak bio nadohvat ruke. Korice su bile divne na dodir, premda prilično ispucale, no naslov je i dalje bio nečitak. Morao ju je skinuti s police. Kad bi se samo mogao popeti malo više! No, polica se već opasno ljudjala. Ipak, ako stavi nogu pokraj one kristalne kugle...

Napokon je držao knjigu u ruci! Polako je silazio, sa svih strana razgledavajući svoj pljen. Nije mogao dočekati da je otvori. Lako je skočio s posljednje police i užurbano počeo listati. Slova su bila nepoznatog oblika. Nije ni primijetio da se polica ljudila dok nije začuo zvuk kotrljanja kristalne kugle po drvenoj površini, a odmah zatim mu je pred očima bljesnuo srebrni obris dok je kugla jurila ka tlu. Zažmario je čekajući lomljavu i sramotu koja će uslijediti. No, tišina je ostala nepomućena. Nije se čulo ništa osim tihog razgovora koji je dopirao iz prednjeg djela trgovine i gotovo nečujnog zujuanja koje je uvijek ispunjavalo zrak za ovakvih sunčanih popodneva. Ili je to samo umisljao?

Pribrao se i polako otvorio oči. Kugla je lebdjela desetak centimetara iznad tla, reflektirajući kose Sunčeve zrake. Nešto dalje stajala je djevojčica, nekoliko godina mlađa od njega i smiješila se. Izgledala je djetinjasto, gotovo zaigrano, i očito je bez muke održavala barijeru. Moći su u djevojaka obično dolazile do izražaja nešto kasnije, no ni ovakvi slučajevi nisu bili nepoznati. Nije bilo sumnje da je vrlo nadarena, ali bez arogancije koja je to gotovo beziznimno pratila. Gledala je Yannika s otvorenim

simpatijama i sve to kao da joj je bilo posve obično.

A onda se kugla podigla. Yannik je zateturao unatrag i gotovo pao. Kugla ga je slijedila, u razini očiju, a osmijeh djevojčice se razvukao, no Yannik to ni u kom slučaju nije primijetio. Pogled mu je bio prikovan za lebdeću sablazan pred njim. Ono što je gledao bilo je potpuno nemoguće. Djevojčica koja bi u najboljem slučaju trebala biti sposobna za jednostavne barijere ili pokoji trik s čitanjem misli, s lakoćom je izvodila ono od čega bi se i samim poglavaricama redova digla kosa na glavi. Djevojčica pred njim, vjerojatno bez ikakve obuke osim najosnovnijih vježbi, činila je ono za što su mnogi tvrdili da nije moguće. Pritom nisu ni provjeravali svoje tvrdnje jer su sva istraživanja, a kamoli specijalizacija aktivnog korištenja moći, bila strogo zabranjena. No, ona je to izvodila sa smiješkom. Očito je bila silan talent, možda i jedan od najvećih, a stajala je svega nekoliko koraka od njega i gledala ga pogledom vragolaste mlađe sestre.

Djevojčica se iznenada trgnula i okrenula. Kugla je ponovno strelovito krenula prema podu, no Yannik ju je gotovo automatski uhvatio, ispustivši pritom knjigu. Pad knjige uzrokovao je mnogo manju buku nego što bi to učinilo razbijanje kristalne kugle, koja je, navodno, upućenima osiguravala moći jednake vodećim damama reda Daleke misli, no ipak se začuo učiteljev glas.

"Yanniče, je li sve u redu?"

"Da, učitelju, naravno", odgovorio je užurbano. Djevojčice više nije bilo u blizini. Oprezno je prišao kraju police i provirio prema ulaznim vratima. Već je bila tamo, stojeći pokraj otmjene starije gospode u dugoj haljini, očito pripadnice najvišeg plemstva, koja ju je zaštitnički, iako lagano, obgrnila rukom. Majka, bez sumnje. Umom ju je pozvala da joj se pridruži.

Nekoliko koraka ispred njih, potihom napeto razgovarajući s učiteljem i vlasnikom trgovine, stajala je mlađa žena u tamnoplavoj odori časnice redarstva. Nije skretala pogled sa svojih sugovornika, no um joj je jamačno bez prestanka pretraživao okolinu jer je uskoro dotaknula i Yannikovu svijest. Gotovo odmah je nastavila dalje, odbacujući ga kao bezopasnog. Zasigurno nije ni očekivala uočiti nešto sumnjivo, čak ni na ovakovom mjestu, ali godine vježbe obično bi pretvarale moć poput njezine u instinkt koji se više nije mogao obuzdati.

Kako se njezin razgovor s dvojicom muškaraca bližio kraju, ton joj je postajao sve oštřiji.

"Ni slučajno to nemojte zaboraviti", završila je, te se, niti ne čekajući poslušno muško klimanje glavom, okrenula i žistro uputila prema vratima. Sve to bilo je donekle neobično, jer vladajući ženski slojevi uglavnom su s podsmijehom, umjesto neodobravanja, gledali na ovakve trgovine, ne žečeći im pridati preveliku važnost. Ovaj put je, čini se, bila riječ o nečem ozbiljnog, pa redarstvenica nije trošila energiju na prenemaganje, no osmijeh njezine prijateljice,

dok je pozdravljala prisutne slijedeći je kroz vrata, ostao je savršeno uljudan.

Njezina je kćer također uputila pozdrav, iako nečujan. Yannik je ponovno osjetio prisutnost u svom umu, doduše mnogo slabiju i mnogo ugodniju. Djevojački je talent gotovo u pravilu bio nediferenciran, pa upravljanje predmetima u toj dobi nije nužno isključivalo daleke misli. Za to bi se pobrinule tek redovničke tutorice tijekom dugogodišnje obuke. Znao je da će se njegova nesuđena prijateljica uskoro uvelike promijeniti.

"Podimo i mi, Yanniče."

Učiteljev glas kao da je dolazio s drugog svijeta, no poslušno je krenuo za njim.

* * *

Bilo je već kasno poslijepodne i masa ljudi na ulicama privremeno se prorijedila. Učitelj je hodao užurbano, želeći preuzeti konja i kola te izaći iz grada prije večernjeg povratka gužve. Yannik ga je slijedio, nimalo ne obraćajući pozornost na ono što ga je okruživalo. Pred očima mu je još uvijek bila kristalna kugla, sjajna na Sunčevu svjetlu, kao da ga i dalje slijedi, iako one koja je njome upravljalala više nije bilo tu. Ma koliko se djevojčica već samom svojom pojavom isticala među ostalima koje je Yannik susreo, njezina je moć bila ono što ga je u potpunosti očaralo. Za sada je to izražavao samo uobičajenom šutljivošću, no znao je da učitelju neće promaći ni najmanja promjena u njegovom ponašanju. Nije pak znao treba li mu reći to što je vidio, a još manje kako to zatajiti ako poželi.

Učiteljev stav prema njegovoj fascinaciji ženskim moćima bio je uglavnom tolerantan. Ponekad bi čak i poticao Yannikovo zanimanje za ono što mu nikada neće biti dostupno, no znao ga je, kao jutros, također upozoriti da bi mu bilo bolje usmjeriti energiju na nešto praktičnije. U ovom pak slučaju Yannik nije mogao predvidjeti njegovu reakciju. Nije isključivao ni mogućnost dojavljivanja svega nekima od uvaženih redovnica s kojima je učitelj, ma koliko to neobično zvučalo, održavao kontakte.

Iz tih ga je misli trgnula nagla provala galame ispred njih. Ubrzo je shvatio da je uzrok, kao što bi se moglo i očekivati, skupina zapadnjaka koji su stigli ovamo radi trgovine. Postavili su svoje štandove na malom trgu nedaleko gradskih vrata. Roba koju su nudili obično nije bila naročito kvalitetna, no mnogi su je kupovali zbog daška egzotičnosti u njoj. Tu također nije bilo ni predmeta zanimljivih Yanniku koji su se, kao što je dobro znao, prodavali samo u rijetkim trgovinama, a ne na ulici. Mjesto koje su odabrali bilo je loše za trgovanje, ali najbolje koje su mogli dobiti, jer redovnice ih nisu podnosile te bi bliže središtu ili glavnoj tržnici bili stalna meta redarstvenica. No, činilo se da su ovaj put ipak došli preblizu.

Dvije visoke žene, gotovo još djevojke, u tamnomodrim odorama i s pozlaćenim metalnim štitnicima, razgovarale su s njihovim vođom, koji je nešto žustro nijekao i iza leđa zadržavao više svojih ljudi u raznim

stupnjevima uzrujanosti. Nadvikivali su se psujući redarstvenice i prijeteći im.

"Proklete kuje!"

"Ti crna, dođi da ti pokažem što je muško!"

"Pusti da ih ja najprije uljepšam!"

Takve i slične povike primale su posve staloženo, kao da se svaki dan susreću s muškim neposluhom, iako je to, dakako, bilo daleko od istine.

Gomila oko njih ubrzano je rasla. Ono malo vremena što su uopće provodili u kućama, gradski ljudi, a posebice žene, kao da su kraj vrata čekali prvu priliku da izjure na ulicu. Isprva većina nije imala pojma što se zbiva, no uskoro se među okupljenima proširila riječ koja je u trenu udvostručila galamu.

"Maskulinisti!"

"U jamu s njima!"

"Bradati gadovi!"

To je privuklo još više pridošlica, pa kad se učitelj nakon bezuspješnog pokušaja zaobilaženja mase pokušao vratiti i taj je put bio zakrčen. Nisu imali izbora nego ostati na mjestu, pokušavajući se držati zajedno. Na sreću, baš svi su ih izbjegavali barem u malom luku, tako da su imali nešto prostora za sebe. Očito je zaziranje od nepoznatih muškaraca, naročito onih koji putuju sami, također iznenada poraslo.

Strka je trajala još neko vrijeme i taman kad se činilo da će prerasti u nasilje, sve je najednom utihnulo. Yannik je osjetio kako se zrak oko njega iznenada zgusnuo, otežavajući disanje pa i kretanje. Govoriti, a kamoli

vikati, ne bi mogao ni da je htio. Bila je to posljedica barijere koju su redarstvenice bacile na okupljeno mnoštvo, smirivši gungulu u trenu. Budući da su bile same, barijera nije mogla trajati dugo, pa je zrak već za nekoliko trenutaka postao laks, a gotovo odmah zatim barijera je potpuno popustila. Naravno svima je bilo jasno što se dogodilo, pa se muk nastavio. Barem dok zapadnjaci, kojima je ovo vjerojatno bilo prvo takvo iskustvo, nisu došli do daha.

No, tada je već bilo prekasno. Između redarstvenica se pojavila visoka časnica u pratnji još jedne dame u zelenoj odori gardistice. Gomila se počela povlačiti proširujući krug oko njih i Yannik je shvatio da je pridošlicu u plavom već vidi i to prije manje od jedan sat u trgovini. Osjetio je kako se učitelj pokraj njega trgnuo, a zatim pognuo glavu, kao da mu je to moglo pomoći. Časnica je zasigurno ponovno pretražila svoju blizinu, barem iz navike, no Yannik ovaj put nije osjetio ništa. Zapadnjaci su se pak ponovno ukočili u čeličnom stisku mnogo jače barijere nego maloprije. Lice žene u zelenom odavalо je duboku koncentraciju. Uskoro će stići odred stržara koji će jednog po jednog zapadnjaka izvući iz barijere te ih privesti.

Razvoj događaja ukazivao je da bi glasine o maskulinistima mogle biti istinite. Zapadnjaci najvjerojatnije i jesu pomagali tu minornu skupinu pobunjenika, kojoj su i redarstvenice i redovnice pridavale pretjeranu pozornost. Nazočnost žena ovako visokog ranga ukazivala je na nešto veliko, premda je Yannik iskreno sumnjaо da je šaćica boraca

za ravnopravnost spolova bila sposobna za bilo što takvo. Bilo je jasno da je redarstvenicama preostao tek rutinski dio posla, pa se gomila uvelike osipala.

"Krenimo, Yanniče. Odmah."

Učitelj je očito i dalje želio zaobići mjesto događaja i Yannik je već krenuo za njim kad je krajičkom oka među zarobljenim zapadnjacima ugledao poznato lice.

Lindo je bio ulični deran, jedan od rijetkih Yannikovih poznanika u gradu. Svojom je neposrednošću premostio njegovu distancu prema okolini i šutljivost, a to su uspijevali samo rijetki. Sretali bi se gotovo pri svakom Yannikovu posjetu gradu i obojica su se tome veselila. Danas je taj susret izostao, a Yannik to jedva da je i primijetio, posve obuzet djevojčicom iz trgovine i njezinim moćima. Sada ga je ipak vido, ali okruženog strancima kako, lica izobličenog od panike i stresa pod barijerom, čeka da ga stražari sprovedu na ispitivanje. Proći će mnogo sati dok Lindo ne uvjeri svaku od nadležnih gospođa da se tamo našao slučajno i da nema ništa s barbarima, a još manje s "maskinistima".

Takva iskustva nisu bila neuobičajena i gotovo svatko je doživio barem jedno, no u Yanniku se iznenada skupio bijes, a još i više sram. Osjetio se osobno odgovornim za nepravdu nanesenu svom prijatelju, kao da i sam sudjeluje u nekoj golemoj zavjeri kojoj ne može nazrijeti ni obrise, a kamoli razmjere. Možda bi zaista bilo bolje da svoju energiju usmjeri na nešto korisno, umjesto na sanjarenje o nedostižnom. Bio je u trku i prije

nego što je slijed misli došao svom kraju. U glavi je već imao i nešto nalik planu.

Lindo je očito bio na samom rubu barijere. Nekolicina djece skakutala je gotovo tik uz njega, rugajući mu se. Yannik je to namjeravao iskoristiti i u trku ga zgrabiti ispruženom rukom te ga svojom težinom istrgnuti iz zagrljaja barijere, poput stražara koji hvataljkom izvodi uhićenike. Nakon toga bi se obojica izgubili u okolnim uličicama i prolazima koje je Lindo poznavao bolje od ikoga. No, tek što je krenuo osjetio je kako časnica skreće pozornost, a zatim i pogled na njega. Prepoznala ga je. U istom trenutku noge su mu se počele kretati mnogo sporije, a disanje postalo gotovo nadljudski napor. Čak i spoznaja o tome što se dogodilo kao da je kasnila više sekundi. Još je mogao micati samo očima, ili mu se tako činilo, a tad mu se pogled susreo s Lindovim, u kojem je vido samo odraz vlastite bespomoćnosti.

Ono što se tada zbilo premašivalo je čak i događaje iz trgovine. Osjetio je kako mu se noge najednom kreću, čak i brže nego prije, no on ih nije pokretao, a disanje mu je i dalje bilo vrlo otežano. Isprva je pomislio da barijera slabi zbog premorenosti gardistice, no kada mu se cijelo tijelo okrenulo i počelo trčati u suprotnom smjeru, shvatio je. Netko je upravljao njime, kao da je marioneta, i time se izlagao prijekom суду i gotovo sigurnoj smrtnoj kazni. Bilo je to kršenje ne samo najstrožeg zakona već i najtvrdokornijeg tabua. Ljudi, pa ni muškarci, nisu stoka.

Ni ženama u odorama nije promakao taj obrat, pa je Yannik još krajičkom oka

stigao vidjeti Linda kako bježi, a slijedili su ga i neki zapadnjaci. Više nikom nisu bili zanimljivi. Časnica je sijevala očima tražeći izvor odvratnosti koja se odvijala pred njom. Yannikova su pluća ostala u potpunosti bez zraka budući da je postao jedina meta barijere, no noge su mu pojurile još brže. Već je sustigao ostatke gomile, ali kako je mnoštvo postajalo gušće tako se i razmicalo pred njim, a ubrzo i sklapalo iza njega. Za manje od minute bio je daleko od poprišta, a normalno disati mogao je još i ranije. Predstavnice vlasti su odustale, no to je zasigurno bilo samo privremeno.

Nije imao pojma gdje se nalazi. Bio je navikao na otvorene prostore, a nekoć i na hodnike palača, pa su mu sve uličice izgledale jednak. Već se pobojao da je opet u nevolji, kad je iz obližnje veže iskoračio učitelj. Vidno se tresao, a čelo mu je bilo orošeno znojem. Yannik ga još nikad nije video takvog, niti je mogao pretpostaviti da bi mogao biti toliko zabrinut zbog svog štićenika. Začudo, nije ga prekorio zbog ponavljanja starih pogrešaka već samo slabašno mahnuo rukom te ga poveo kroz uličice i prolaze, a zatim i kroz niz podruma i podzemnih hodnika, dok se napokon nisu našli izvan grada. Nakon kraćeg pješačenja stigli su do nekog šumarka, gdje ih je, na Yannikovo veliko iznenadenje, već čekao njihov konj s kolima. U blizini nije bilo nikog drugog.

* * *

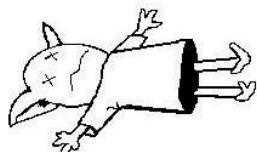
Kad su stigli do predjela koje je Yannik poznavao bila je već duboka noć. Na putu nisu imali nikakvih neprilika iako je učitelj

još nekoliko puta zapao u stanje uz nemirenost. Ovaj put je on bio na kolima, a Yannik je hodao pokraj konja iako je bilo vrlo upitno tko koga vodi. Životinja nije imala problema s pronalaženjem puta u nepoznatom kraju. Možda je u mlađim danima učitelj često rabio pokrajnji izlaz.

Kako su se penjali, Yannik je bivao sve opušteniji, a s time su mu i misli lutale sve dalje. Vraćao se na gotovo svaki trenutak tog nevjerojatnog dana, a mnogo toga kao da je dobivalo novi smisao. No, najviše od svega mučio ga je identitet njegova spasitelja. Tko mu je prisvojio tijelo na nekoliko dugih trenutaka, pri tome mu, navodno, nanijevši najveću moguću sramotu, te mu usput možda i spasio život? Jedan se odgovor nametao sam, a Yannik je uz to žarko želio da bude istinit. Smisljao je razne scenarije u kojima ga njegova junakinja spašava, unatoč svojoj mladosti i neiskustvu, no nekako je osjećao da je onakav podvig ipak bio izvan njezinih mogućnosti.

Nakon nekog se vremena uspio izvući iz klupka misli, a bistra noć mu je u tome uvelike pomogla. Zvijezde su sjale i oba su mjeseca bila vidljiva, nisko nad horizontom. Bilo mu je vrlo draga što je mjesto koje je naučio zvati domom bilo blizu.

"Potjeraj konja brže, Yanniče", iznenada se oglasi učitelj. Kao da ga ja razumio, Percy ubrza korak i veselo zanjišti. Yannikove se usne razvukoše u široki osmijeh.

Galaktički književni leksikon: Bruce Sterling

Jedan od stožernih autora znanstvene fantastike krajem dvadesetog i početkom dvadeset prvog stoljeća, Michael Bruce Sterling, rođen je 14. travnja 1954. i objavljuje od 1977. godine. Njegov utjecaj je golem, bilo u svojstvu kritičara, bilo pisca, bilo esejista. Jedan je od začetnika podžanra cyberpunka, u čijim početcima je bio i svojevrsnim arbitrom. Dobitnik je nagrade Hugo za pripovijesti Bicycle Repairman 1997. i Taklamakan 1999. godine. Bruce Sterling je neko vrijeme živio u Beogradu, no od rujna prošle godine živi u talijanskom gradu Torinu. Prošle godine bio je počasnim gostom SFeraKona, kad je ovaj razgovor i vođen. Blog na adresi:

<http://blog.wired.com/sterling/>

Bruce Sterling:

CYBERPUNK SE SPOJIO S MATICOM

Razgovarao: Boris Švel

"Parsek": Govoreći o cyberpunku, doimate se skoro esencijalnom osobom pokreta. Možete li nam štogod reći o samim početcima cyberpunk pokreta?

Sterling: Bio sam članom izvorne radionice u Austinu kasnih sedamdesetih, koja se zvala Turkey City Group. Bili smo texaški pisci znanstvene fantastike. Nije bilo baš puno texaških pisaca znanstvene fantastike, i nismo znali puno o mehanizmima nakladništva. Bili smo slobodni stvoriti znanstvenu fantastiku kakvu smo zapravo željeli čitati. Bio sam jedan od ranih članova te određene radionice, koja još uvijek postoji.

Austin je bio umnogome kolijevka cyberpunka jer sam se jako povezao sa svojim dobrim prijateljem Louisom Shinerom. Bili smo nezadovoljni stanjem znanstvene fantastike kakvo je bilo tada, jer smo držali kako nije bila dovoljno ambiciozna, nije bila dovoljno relevantna. Imali smo niz živahnih diskusija o tome što je napravljeno, tko od ljudi naše generacije dobro radi. Poznavali smo ih stanoviti broj, s konvencija ili drugih spisateljskih radionica. Počeli smo se dopisivati s njima i započeli smo fanzin, koji je bio kritički fanzin. Zapravo je sve izraslo iz toga.

Kad se cyberpunk pojavio, djelovao je kao da se pojavio ni od kuda. No, je li jednako živ i danas, ili se stopio s maticom?

Mislim da se stopio s maticom, i mislim da je to ispravno za literarni pokret.

Je li to ispravno i za znanstvenu fantastiku?

Da, definitivno mislim tako! Bilo bi neprilično da danas imamo znanstvenu fantastiku o, recimo, ljudima koji lete, i koja nije spoznala realnost da danas možete imati avion. Bilo je dosta znanstvene spekulacije o tome kako bi bilo letjeti. Rudyard Kipling je napisao glasovitu priču o međunarodnim zračnim putovanjima. U redu, ja zapravo jesam priličan ljubitelj Rudyarda Kiplinga, ali ne mislim da bi ste trebali pisati priču o međunarodnom zračnom prometu kao da je to znanstveno fantastična mogućnost, jer on to nije! To je svakodnevna zbilja, banalna je i svakidašnja! Mislim da je to zapravo napredak i da biste trebali pričati o stvarima koje nitko ne razumije, a koje će jednog dana biti normalne. Ne o čudesnim stvarima koje su uvijek čudesne, već o stvarima koje su čudesne danas, a koje će biti svakodnevne i očite. To su kosti futuriteta.

Smatrate li danas sebe piscem znanstvene fantastike?

Gledajte, ja nisam izmislio pojам znanstvene fantastike. Stariji je od mene i očekujem da me nadživi. Nikad od toga nisam pravio veliku stvar. Članom sam Science Fiction Writers of America, osvojio

sam jednu ili dvije nagrade Hugo, na hrptovima mojih knjiga piše "SF", barem na mojim romanima. Da, nemam problema s time... Ja sam američki pisac znanstvene fantastike i teksaški pisac znanstvene fantastike. Svakako, tu je devet ili deset knjiga, četiri zbirke kratkih priča, to je karijera...

Gdje je danas težište Vaših interesa?

Provodim puno vremena na Internetu... Zbilja me jako zanima ova medijska tranzicija kroz koju, izgleda, prolazimo. Formirao sam se kao pisac napisavši svoja prva dva romana na mehaničkim pisaćim strojevima, u poslu gdje stavljate tintu na papir i dajete u distribuciju u knjigama. Ne mislim da će knjige nestati, ali držim da je u tijeku velika tranzicija koju se slabo razumije. Već dugo vremena pričamo o stvarima bez papira i elektroničkoj komunikaciji, a sad kad su konačno ovdje, mislim da uzimaju forme koje se ne razumije u cijelosti. Predviđanja su bila u grubo točna, ali vrag je u detaljima.

Poznato je Vaše zanimanje za hakersku supkulturu. Možete li komentirati podjelu između te supkulture i računalnog kriminaliteta, ako uopće ima podjele?

Prije je bilo *nešto* podjele, budući da nije bilo puno računala naokolo, pa ste morali imati neka prilično ezoterična znanja da biste počinili računalne zločine. No, predvidio sam u svojoj knjizi *Hacker*

Crackdown kako ćete vidjeti uspon klase elektroničkih kriminalaca, profesionalnih kriminalaca koji koriste računala i telekomunikacije. I oh, da! Imamo ih na buljuke, dolaze u legijama i armijama. To nisu ljupki frajerčići cyberpunk kontrakulture koji su blago zastranili, bistri ali slabo prilagođeni srednjoškolci. Ima još par takvih naokolo, ali to nije točan odraz trenutačne scene elektroničkog kriminaliteta. Stvari su se prilično razvile kako sam predvidio u toj knjizi, samo u još većoj mjeri. Elektronički kriminalci nisu romantični, prilično su ružni. Ružni su koliko je ružan *spam* koji dobivate na e-mail svaki dan.

Vratimo se nešto nižoj tehnologiji. Vaš roman *Difference Engine*, napisan zajedno s Williamom Gibsonom, također je imao jednakog utjecaja na scenu i formiranje drugog podžanra - steampunka.

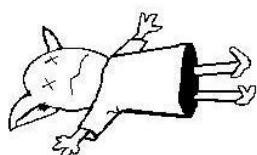
Znate, to je čudno: steampunk je star šesnaest ili sedamnaest godina, ali sad je baš krasno u modi. Iz nekog razloga začudnosti, ljudi se vole odijevati u povijesne kostime i zaljubljivati u steampunk. Steampunk je bezvremenski, na način kako to cyberpunk nije. Cyberpunk je jako suvremenički, on gleda u neposrednu budućnost, za razliku od steampunka. Danas je Jules Verne cool, a Jules Verne je bio cool prije pedeset godina i bio je cool prije sto godina, ali je cool u drukčijem kulturnom kontekstu.

Danas živimo u povijesno doba koje je jako naklonjeno pastišu, a steampunk je pastiški žanr. On je poput kolaža, režete i lijepite prošlost, mijenjate je da biste dobili estetski učinak, a za razliku od cyberpunka u kojem uzimate stvari za koje znate da se događaju i dalje ih predviđate, činite ih da budu očitima. Da, Gibson i ja smo stvorili steampunk. Bili smo ponosni na to, radi se zapravo o eseju o povijesti tehnologije. Rekao bih da je *Difference Engine* predmet studija više nego druge naše knjige. Čini se da se jako sviđa akademskoj zajednici.

Za kraj, dosadno pitanje: na čemu trenutačno radite?

Završavam mailing listu koju vodim od 1998. godine i tražim novi projekt. Nisam siguran u načine proizvodnje koji se nude. Imam web stranicu, imam web log, imam e-mail listu. Te mi se stvari čine prilično ezoteričnima. Čini mi se da bih trebao raditi nešto *on line*, nešto što je više na vrhuncu tehnologije, više sofisticiranije. Nisam siguran što bi to trebalo biti. Proučavam, tražim gdje da upravim svoje kreativne snage. Tražim razvojnu platformu koja će me nositi kroz *teense*, kroz desetljeće koje dolazi. Pričamo o nečemu sadašnjem što će biti svima očito oko 2017. godine.

Najljepša Vam hvala!

ROBERT ASPRIN 1946. - 2008.

Američki autor Robert Asprin iznenada je preminuo 22. svibnja u svojem domu u New Orleansu, savezna država Louisiana. Dobro poznat i hrvatskim čitateljima, bio je vrlo omiljen autor lepršavih romana u kojima je kombinirao humor i *fantasy*, odnosno znanstvenu fantastiku.

Robert Lynn Asprin je rođen 28. lipnja 1946. u mjestu St. Johns, savezna država Michigan. Školovao se na University of Michigan, tijekom 1965. i 1966. godine službovao je u američkoj kopnenoj vojski, a dalnjih desetak godina radio je kao računovođa.

Prvi roman, *Cold Cash War*, objavio je 1977. godine. Već sljedeće godine kreirao je *Thieves' World* (Lupeški svijet), univerzum što ga je kasnije koristio niz autora, dok je sam Asprin uredio više zbirk smještenih u nj. Robert Asprin je, uz nekoliko samostojećih romana (uključujući prvijenac), bio vrlo plodan autor koji se izražavao u ciklusima romana, primjerice serijalu *Phule*. Nakon pauze početkom devedesetih, nastavio je pisati u kooperaciji s drugim autorima, ponekad ekspandirajući ranije radove na način da je započinjao cikluse od ranijih romana. Njegova najpoznatija serija romana svakako je *MythAdventures* koja broji oko tucet i pol knjiga. Prevodena i na hrvatski, i u nas je stekla krug poklonika koji prate avanture mladog čarobnjaka Skeevea i Pervekta Aahza, kao i galerije drugih bizarnih likova.

Asprinu se pripisuje da je praktički izumio humoristični *fantasy*. Premda ovu tvrdnju možda treba uzeti s rezervom, nema sumnje kako njegov rad ima golemi utjecaj i brojno čitateljstvo. Njegovi interesi obuhvaćali su i hobije poput udruge Society for Creative Anachronism. Dva puta se ženio i imao je dvoje djece. Robert Asprin preminuo je mirno, čitajući knjigu svojeg kolege Terryja Pratchetta.

Preporučamo web stranicu:

<http://www.mythadventures.net/index.html>

ALGIS BUDRYS

1931. - 2008.

Dana 9. lipnja, nakon teške bolesti, preminuo je litavsko-američki pisac znanstvene fantastike Algis Budrys. Rođen je 9. siječnja 1931. kao Algirdas Jonas Budrys, sin litavskog generalnog konzula u Königsbergu u Istočnoj Pruskoj (danас ruski Kaliningrad). Kad je imao pet godina, obitelj je po službi premještena u Sjedinjene Američke Države, gdje se školovao na University of Miami, odnosno kasnije na Svucištu Columbia u New Yorku, gdje je otac službovao kao generalni konzul. Prvu priču objavio je 1952. u časopisu "Astounding Science Fiction", u životnoj dobi od dvadeset i jedne godine. Počevši od te iste godine, radio je i kao urednik te uopće u nakladništvu, uključujući glasoviti časopis "Galaxy Science Fiction". Zaljubljenik u biciklizam i druga vozila, rano se oženio i nastanio u mjestu Evanston, savezna država Illinois, podigavši četvero djece.

Ukupni opus Alvisa Budrysa broji desetak romana te dvjestotinjak priča. Pripovijetke i eseje okupio je u devet zbirki. Tijekom rada objavljuvao je pod raznim pseudonimima, iako je privatno bio poznat jednostavno kao "AJ". Budrysova djela više puta su nominirana za nagrade Hugo i Nebula, dok se ključnim djelom drži novela *Rogue Moon*, napisana 1960. godine. Njegov roman *Who?* - inače parabola o Hladnom ratu - ekraniziran 1973. godine pod istim naslovom. Ranih osamdesetih je tjesno surađivao s L. Ron Hubbardom na nakladničkim pothvatima ciljanim promicanju mladih pisaca znanstvene fantastike. Kasnije se dosta posvetio kritici, pokrenuvši časopis "Tomorrow Speculative Fiction" 1993. godine, prebačen *on line* 1997. godine (danас više ne postoji). Godine 2007. osvojio je Pilgrim Award što ga dodjeljuje Science Fiction Research Association za životno djelo na području izučavanja znanstvene fantastike.

Preporučamo autobiografski govor s Worldcon 1997. godine:

<http://www.alamo-sf.org/lonestarcon2/budrys.html>

Također razgovor iz iste godine:

<http://www.sfsite.com/08a/alg14.htm>

UBIQ 3

**Novi broj književnog časopisa za
znanstvenu fantastiku**